

Lähettilä: [Hakaste Tapio \(MMM\)](#)
Vastanottaja: [Ym Kirjaamo](#); [Kirjaamo MMM](#)
Kopio: [Rantakallio Seija \(YM\)](#); [Ruusila Vesa \(MMM\)](#); [Packalen Tuula \(MMM\)](#)
Aihe: VN/21286/2021 Lausuntopyyntö Suomen osallistumisesta Ruotsin Nunasvaaran grafiittikaivosten YVA-menettelyihin
Päivämäärä: torstai 30. syyskuuta 2021 9.55.23

Maa- ja metsätalousministeriö esittää lausuntonaan Ruotsin Nunasvaaran grafiittikaivosten YVA-menettelyihin (VN/21286/2021) seuraavaa:

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että Suomen tulee osallistua Ruotsin Nunasvaaran grafiittikaivosten YVA-menettelyihin, koska hankealue kuuluu erittäin merkittävien lohikantojen esiintymisalueeseen. Hankkeessa on erityisesti selvitettävä sen vaikutuksia Tornionjoen ja Kalixjoen vesistöihin niiden kalaston ja muun vesiluonnon ja kalastuksen kannalta. Normaali toiminnan vaikutusten lisäksi on tärkeää tarkastella poikkeustilanteiden ja -olosuhteiden aiheuttamia riskejä.

Toimeksi saaneena

Tapio Hakaste
Neuvotteleva virkamies
Maa- ja metsätalousministeriö
Luonnonvaraosasto, erätalousyksikkö
PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO

4.10.2021

Ympäristöministeriö
kirjaamo(at)ym.fi

Lausuntopyyntö 8.9.2021
(saapunut 20.9.2021)

Lausunto Suomen tarpeesta osallistua Ruotsin Nunasvaaraan suunniteltavien grafiittimalmin louhintahankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyihin

Ympäristöministeriö on vastaanottanut Ruotsin ympäristöviranomaiselta (Naturvårdsverket) Espoon sopimuksen (YK:n Euroopan talouskomission sopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista E/ECE/1250, SopS 67/1997) mukaiset ilmoitukset ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn (YVA-menettely) käynnistymisestä kahdessa eri grafiittimalmin louhintaa koskevassa hankkeessa. Hankkeista vastaavana toimii Talga Graphene AB, jonka omistaa Talga Resources Ltd.

Ympäristöministeriö toimii Espoon sopimuksen mukaisena toimivaltaisena viranomaisena Suomessa. Ympäristöministeriö on pyytänyt Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) lausuntoa siitä, pitäisikö Suomen osallistua hankkeiden YVA-menettelyihin ja mitkä olisivat Suomeen kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia sekä missä laajuudessa niitä tulisi selvittää. Hankkeisiin liittyvät asiakirjat ovat nähtävillä ympäristöministeriön verkkosivuilla www.ym.fi/yva.

Hankkeiden kuvaus

Suunnitellut toiminta-alueet sijaitsevat Nunasvaaran alueella Pohjois-Ruotsissa, Kiirunan kunnan Vittangin taajaman läheisyydessä. Suunnittelualue kuuluu Tornion- ja Kalixjoen valuma-alueisiin ja suunnittelualueelta Suomen rajalle on linnuntietä etäisyyttä noin 90 kilometriä ja Tornionjokea pitkin noin 140 kilometriä.

Hankkeet ovat eri suunnitteluvaiheessa ja niiden asiakirjat ovat erilliset. Toinen hanke koskee suunnitelmia louhia grafiittimalmia avolouhoksena *Nunasvaara Eteläisen* alueelta ja toinen hanke koskee suunnitelmia louhia grafiittimalmia maanalaisena kaivoksena kolmesta eri kohteesta eli *Nunasvaara Pohjoisen*, *Niska Eteläisen* ja *Niska Pohjoisen* alueilta. Grafiitin rikastus ja rikasteen tuotanto tapahtuisivat *Nunasvaara Eteläisen* alueella.

Hankkeiden suunnitelmat sisältävät grafiittimalmin louhintaa avolouhoksena (*Nunasvaara Eteläinen*) ja maanalaisena louhoksena (*Nunasvaara Pohjoinen*, *Niska Eteläinen* ja *Niska Pohjoinen*) yhteensä enintään 610 000 tonnia vuodessa. Malmi jalostetaan murskaamalla ja vaahtorikastamalla tai lohkona louhitut laatat sahaamalla. Kuulemisasiakirjojen mukaan sivukiven ja rikastushiekan odotetaan olevan happoa muodostavaa. *Nunasvaara Eteläiseen* rakennetaan rikastushiekka-allas, muiden esiintymien osalta rikastushiekkaa on suunniteltu käytettävän maanalaisten louhosten täyttöön.

Hankealueet ovat Torne och Kalix älvsystem Natura-alueen (SAC) sekä Tornionjoen pääuomaan laskevien purojen välittömässä läheisyydessä. Vaikutus Natura-alueisiin arvioidaan YVA-selostuksessa. Ruotsissa hankkeen lähimmät alapuoliset vesipuitedirektiivin mukaiset vesimuodostumat ovat Torneälven (Tornionjoen pääuoma Ruotsissa) sekä Vittangiälven (Tornionjokeen laskeva sivujoki).

Kaivostoiminnan vesitaseen ennakoidaan olevan positiivinen, mutta kuulemisasiakirjoissa ei ole vielä arviota ylitevesimäärästä tai siitä aiheutuvasta vesistökuormituksesta. Biologisten selvitysten perusteella *Nunasvaara Eteläisen* alapuolisessa purossa on ollut lohien jokipoikasia. Tornionjoen osalta vaikutusalueen kutualueista ei ole selvitystä.

Suomeen kohdistuvat ympäristövaikutukset

Kuulemisasiakirjojen perusteella Lapin ELY-keskus arvioi, että toiminnassa muodostuvilla vesipäästöillä saattaa ilman varmentavia toimenpiteitä olla todennäköisesti merkittäviä haitallisia vaikutuksia Tornionjoessa ja edelleen Tornionjoen-Muonionjoen vesistöalueella Suomen puolella. Suomeen ulottuvat vaikutukset voivat kohdistua Tornionjoen ekologiseen tai kemialliseen tilaan sekä Tornionjoen-Muonionjoen vesistöalue -Natura-alueen (SAC) suojeluperusteisiin.

Tornionjoki (alkaen Tornionjoen ja Muonionjoen yhtymäkohdasta) on ensimmäinen vesipuitedirektiivin mukainen vesimuodostuma Suomessa, johon toiminnasta aiheutuvia vaikutuksia voi kohdistua. Vastaava jokijakso on rajattu myös Ruotsin puolelle. Tornionjoki on kokonaisuutena hyvässä ekologisessa tilassa, mutta mm. kalat laatutekijänä ja fysikaalis-kemiallinen tila vastaavat erinomaista. Kemiallinen tila on hyvä muiden, paitsi PBDE-yhdisteiden suhteen. Toiminnasta kokonaisuutena aiheutuvan kuormituksen laadusta ja suuruudesta ei ole tässä vaiheessa tietoja, joiden perusteella voitaisiin arvioida riskiä kemiallisen tai ekologisen tilan laatutekijöiden heikentymiseen vesimuodostumassa.

Asiakirjojen mukaan hankkeissa muodostuvat vesipäästöt koostuvat kaivosten kuivanapitovesistä, mahdollisesti happoa tuottavien kaivannaisjätteiden jätealueista ja rikastusprosessista. Toiminnasta voi muodostua myös muita käsittelyä vaativia aluevesiä. Vesistöön kohdistuvia vaikutuksia lievennetään käsittelemällä vedet laskeuttamalla

ja/tai puhdistuslaitoksissa. Vedet johdetaan Hosiojärveen ja Niskakosken valuma-alueelle. Vesien johtamiseen vesistöön liittyen ei asiakirjoissa ole esitetty vaihtoehtoja. YVA-menettelyjen aikana tullaan selvittämään hankkeiden vesitasetta, vaihtoehtoisia vedenhallintamenetelmiä sekä päästöjen vaikutuksia Hosiojärveen ja Tornionjoen vesistöön.

Nunasvaara eteläinen -hankkeelle jo valmistuneiden laskelmien mukaan mitkään voimassa olevat raja-arvot tai arviointikriteerit eivät ole vaarassa ylittyä Tornionjoessa, ei edes vyöhykkeellä, jossa sekoittuminen tapahtuu vain yhdellä prosentilla joen virtauksesta pienimmällä alhaisella virtauksella joessa. Tämä tarkoittaa hankkeesta vastaavan mukaan, ettei jokeen arvioida kohdistuvan negatiivisten vaikutusten riskiä. Lapin ELY-keskus kuitenkin kiinnittää huomiota, ettei kuulemisasiakirjassa ole kuvattu tarkemmin vaikutusten arviointimenetelmää tai siihen liittyvää epävarmuutta. Lapin ELY-keskus myös huomioi, että *Nunasvaara Pohjoinen, Niska Eteläinen, Niska Pohjoinen* -hanke on edellä mainittua hanketta laajempi, sillä se sisältää tämän toiminnat. *Nunasvaara Pohjoinen, Niska Eteläinen, Niska Pohjoinen* -hankkeen vesistövaikutukset voivat siksi olla merkittävämmät kuin *Nunasvaara eteläinen* -hankkeessa.

Tornionjoen-Muonionjoen Natura 2000 -alueeseen kuuluu mm. Tornionjoen pääuoma Suomessa. Suojeluperusteista heikentäviä vaikutuksia voi lähinnä kohdistua luontotyyppiin Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit (3210). Lohi ja meritaimen ovat Suomessa luontotyyppille ominaisia ja Natura-alueelle tärkeitä lajeja. Itämeren lohi on Ruotsissa Torne och Kalix älvsystem -Natura-alueen suojeluperuste. Kuormitus voi heikentää luontotyyppin edustavuutta suoraan vedenlaadun muutoksena tai epäsuorasti luontotyyppille ominaisten lajien kautta.

Vaikutusten selvittämisen laajuus

YVA-menettelyltä tulee odottaa, että ympäristövaikutusten arviointiin sisältyy myös jokijatkumon kautta Tornionjoen-Muonionjoen vesistöalueeseen kohdistuvat vaikutukset ja että siinä huomioidaan eri hankkeiden yhteisvaikutukset. Erityisesti vaelluskaloihin kohdistuvat vaikutukset tulisi olla Natura-arvioinnin keskiössä.

Kuten edellä on mainittu, toiminnan kokonaiskuormituksen laadusta ja suuruudesta ei ole tässä vaiheessa tietoja, joiden perusteella voitaisiin arvioida riskiä kemiallisen tai ekologisen tilan laatutekijöiden heikentymiseen vesimuodostumassa. Lapin ELY-keskus katsoo, että kokonaiskuormitus ja sen vaikutukset tulisi selvittää suuruudeltaan ja laadultaan siten, että vesimuodostuman kemiallisen tai ekologisen tilan laatutekijöiden heikentymisen riski olisi mahdollista arvioida.

Mikäli ympäristövaikutusten arvioinneissa ei voida poissulkea rajat ylittäviä vaikutuksia, tulee hankkeisiin soveltaa myös rajajokisopimusta (91/2010).

Ruotsin YVA-menettelyyn osallistuminen

Ottaen huomioon edellä todetut sekä Tornionjoen vesistön kalataloudellisen merkityksen ja valuma-alueen muun kaivostoiminnan, **Lapin ELY-keskus esittää, että Suomen tulee osallistua Ruotsin Nunasvaaran alueelle suunniteltujen grafiittimalmin louhintahankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyihin.**

Lapin ELY-keskus arvioi, että toiminnasta voi syntyä rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia ja näin ollen myös suomalaiset tahot on oltava kuulemisen piirissä Espoon sopimuksen mukaisesti. Kuulemisasiakirjoissa esitettyjen suunniteltujen selvityksien ja niiden pohjalta tehtyjen arviointien pohjalta Suomi voi vasta ottaa kantaa, ovatko hankkeiden vesistövaikutukset Suomen puolella merkittäviä Espoon sopimuksen tarkoittamalla tavalla.

Kuulemisen kannalta olennaiset asiakirjat tulee kääntää suomen kielelle.

Asiakirjan valmistelu ja hyväksyminen

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet biologi Jukka Ylikörkkö ja ylitarkastaja Riikka Juutinen (luontoympäristö) sekä ylitarkastaja Anna Pitsinki (ympäristönsuojelu) ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta, yksikön päällikkö Juha Tapio ja ympäristövastaava Eira Järviluoma liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueelta sekä kalastusbiologi Jarno Turunen elinkeinot, työvoima ja osaaminen -vastuualueelta.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Lausunnon esittelijänä on ylitarkastaja Heini Ervasti ja ratkaisijana yksikön päällikkö Leena Ruokanen.

Tämä asiakirja LAPELY/2408/2019 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/2408/2019 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Ruokanen Leena 04.10.2021 13:36

Esittelijä Ervasti Heini 04.10.2021 13:28

LAUSUNTO RUOTSIN NUNASVAARAAN SUUNNITELTAVIEN GRAFIITTIMALMIN LOUHINTAHANKKEIDEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELYIHIN

Ympäristöministeriö on vastaanottanut Ruotsin ympäristöviranomaiselta (Naturvårdsverket) Espoon sopimuksen mukaiset ilmoitukset ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) alkamisesta kahdessa eri grafiittimalmin louhintahankkeessa Nunasvaaran alueella. Hankkeet ovat eri suunnitteluvaiheissa ja siksi niiden asiakirjat ovat erillisiä.

Toinen hanke koskee suunnitelmaa louhia grafiittimalmia avokaivoksena (Nunasvaara Eteläinen) ja toinen suunniteltua grafiittimalmin louhintaa maanalaisena kaivoksena kolmesta eri kohteesta (Nunasvaara Pohjoinen, Niska Eteläinen ja Niska Pohjoinen). Grafiitin rikastus ja rikasteen tuotanto tapahtuisi Nunasvaara Eteläisen alueella. Suunnitellut toiminta-alueet sijaitsevat Vittangin läheisyydessä Kiirunan kunnassa Norrbottenin läänissä Ruotsissa. Kummankin hankkeen vastaavana toimii Talga Graphene AB, jonka omistaa Talga Resources Ltd.

Suunnittelualue kuuluu Tornio- ja Kalixjokien valuma-alueeseen. Etäisyys suunnitellusta toiminta-alueesta Suomen rajalle on linnuntietä noin 90 km ja Tornionjokea pitkin noin 140 km.

Suomen viranomaisilla, asukkailla ja yhteisöillä on mahdollisuus antaa lausuntoja ja esittää mielipiteensä siitä, pitäisikö Suomen osallistua hankkeiden YVA-menettelyihin ja mitkä olisivat Suomeen kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia ja missä laajuudessa niitä pitäisi selvittää.

Ympäristöpäällikkö Pipsa Maikkula, Meri-Lapin ympäristöpalvelut

Ympäristöpäällikkö antaa Suomen osallistumisesta hankkeiden YVA-menettelyihin seuraavan lausunnon:

Hankkeilla arvioidaan olevan vaikutuksia Tornionjokeen. Suomen tulisi osallistua hankkeiden YVA-menettelyihin erityisesti koskien niiden vaikutusta Tornionjokeen ja sen Natura 2000 -alueeseen.

Ympäristöministeriö

Viite: Ympäristöministeriön lausuntopyyntö VN/21286/2021

Asia: Lausuntopyyntö Suomen tarpeesta osallistua Ruotsin Nunasvaaraan suunniteltavien grafiittimalmin louhintahankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyihin

Ympäristöministeriö on pyytänyt Kainuun ELY-keskukselta lausuntoa koskien Ruotsissa Nunasvaaran alueella kahdessa eri grafiittimalmin kaivoshankkeessa käynnistynyttä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA). Toisessa hankkeessa grafiittimalmia louhittaisiin avolouhintana yhdestä kaivoksesta (Nunasvaara Eteläinen) ja toisessa hankkeessa maanalaisena louhintana kolmesta eri kaivoksesta (Nunasvaara Pohjoinen, Niska Eteläinen ja Niska Pohjoinen). Grafiitin rikastus ja rikasteen tuotanto tapahtuisi Nunasvaara Eteläisen alueella. Suunniteltujen kaivosten toiminta-alueet sijaitsevat Vittangin läheisyydessä Kiirunan kunnassa Norrbottenin läänissä Ruotsissa. Kummankin hankkeen vastaavana toimii Talga Graphene AB, jonka omistaa Talga Resources Ltd.

Suomen viranomaisilla, asukkailla ja yhteisöillä on mahdollisuus antaa lausuntoja ja esittää mielipiteensä siitä, pitäisikö Suomen osallistua hankkeiden YVA-menettelyihin ja mitkä olisivat Suomeen kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia ja missä laajuudessa niitä pitäisi selvittää.

Kainuun ELY-keskus toteaa, että mikäli alueellinen ELY-keskus asiassa toimivaltaisena viranomaisena osallistuu Ruotsin Nunasvaaraan suunniteltavien grafiittimalmin louhintahankkeiden YVA-menettelyihin, voivat kaivannaistoiminnan ympäristöturvallisuuden erikoistumistehtävän asiantuntijat sekä patoturvallisuusasiantuntijat antaa asiassa asiantuntijatukea alueelliselle ELY-keskukselle. Kainuun ELY-keskus ei ota hankkeeseen kantaa patoviranomaisena.

Suomeen mahdollisesti ulottuvina vaikutuksina, joita YVA-menettelyssä tulisi tarkastella, ovat keskeisimpiä kaivosten vesistövaikutukset mukaan lukien onnettomuustilanteessa padon murtumisesta mahdollisesti Suomen puolelle ulottuvat vaikutukset. Vesistövaikutusten osalta on oleellista arvioida millainen vaikutus kaivoshankkeilla olisi Tornionjoen vedenlaatuun huomioiden kaivosten koko elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset rakentamisesta sulkemisen jälkeiseen jälkihoitovaiheeseen saakka.

Kainuun ELY-keskus tuo myös esiin, että komissio on julkaissut vuonna 2021 dokumentin "A review of European Union legal provisions on the

30.9.2021

KAIELY/621/2021

environmental impact assessment of non-energy minerals extraction projects”, joka on saatavilla: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0dd9ea0c-d953-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-229039161>. Se sisältää ohjeistusta kaivoshankkeiden YVA-menettelyyn ja tulisi näin ollen ottaa huomioon myös nyt kyseessä olevien grafiittikaivoshankkeiden YVA-menettelyssä.

Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Yksikön päällikkö

Jari Pesonen

Johtava ympäristöasiantuntija

Soile Nieminen

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt johtava ympäristöasiantuntija Soile Nieminen ja ratkaissut ympäristövastuu -yksikön päällikkö Jari Pesonen. Lausunnon valmisteluun on osallistunut johtava vesitalousasiantuntija Heli Nurmi.

Tämä asiakirja KAIELY/621/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KAIELY/621/2021 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Pesonen Jari 30.09.2021 10:39

Esittelijä Nieminen Soile 30.09.2021 10:12

§ 204 Ympäristöministeriön lausuntopyyntö Suomen tarpeesta osallistua Ruotsin Nunasvaaraan suunniteltavien grafiittimalmin louhintahankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn

Ympäristöministeriön kirje 8.9.2021:

Ympäristöministeriö on vastaanottanut Ruotsin ympäristöviranomaiselta (Naturvårdsverket) Espoon sopimuksen¹ mukaiset ilmoitukset ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) alkamisesta kahdessa eri grafiittimalmin louhintahankkeessa Nunasvaaran alueella. Hankkeet ovat eri suunnitteluvaiheissa ja siksi niiden asiakirjat ovat erillisiä. Toinen hanke koskee suunnitelmaa louhia grafiittimalmia avokaivoksena (Nunasvaara Eteläinen) ja toinen suunniteltua grafiittimalmin louhintaa maanalaisena kaivoksena kolmesta eri kohteesta (Nunasvaara Pohjoinen, Niska Eteläinen ja Niska Pohjoinen). Grafiitin rikastus ja rikasteen tuotanto tapahtuisi Nunasvaara Eteläisen alueella.

Suunnitellut toiminta-alueet sijaitsevat Vittangin läheisyydessä Kiirunan kunnassa Norrbottenin läänissä Ruotsissa. Kummankin hankkeen vastaavana toimii Talga Graphene AB, jonka omistaa Talga Resources Ltd. Suunnittelualaue kuuluu Tornioin- ja Kalixjokien valuma-alueeseen. Etäisyys suunnitellusta toiminta-alueesta Suomen rajalle on linnuntietä noin 90 km ja Tornionjokea pitkin noin 140 km. Suomen viranomaisilla, asukkailla ja yhteisöillä on mahdollisuus antaa lausuntoja ja esittää mielipiteensä siitä, pitäisikö Suomen osallistua hankkeiden YVA-menettelyihin ja mitkä olisivat Suomeen kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia ja missä laajuudessa niitä pitäisi selvittää. Mielipiteet ja lausunnot tulee esittää kirjallisesti toimittamalla ne ympäristöministeriön kirjaamon sähköpostiosoitteeseen kirjaamo@ym.fi **viimeistään 30.9.2021**.

Jos Suomi ilmoittaa osallistuvansa hankkeiden YVA-menettelyihin, tulee ympäristövaikutusten arviointiselostus myöhemmässä vaiheessa nähtäville ja lausuttavaksi Suomeen. Ympäristöministeriö toimii Espoon sopimuksen toimivaltaisena viranomaisena Suomessa.

Saara Bäck
Ympäristöneuvos, ylijohdajan sijainen

Seija Rantakallio
Ympäristöneuvos

Aineisto

Lausuntomateriaali on nähtävillä 9.-30.9.2021 ympäristöministeriön verkkosivulla www.ym.fi/yva >Nunasvaara

Lisätietoja

Hankkeesta vastaava Talga Graphene AB

- Nunasvaara Eteläinen: Anna Utsi p. +46 72 7217 520, etunimi@talga.se
- Nunasvaara Pohjoinen, Niska Eteläinen ja Niska Pohjoinen: Tom Kearney, etunimi.sukunimi@talgagroup.com
- Espoon sopimuksen soveltaminen. Seija Rantakallio, ympäristöministeriö, p. 0295 250 246, etunimi.sukunimi@gov.fi

Kunnanhallitus**27.09.2021****2****Esitys**

Kunnanhallitus esittää lausunnossaan ympäristöministeriölle, että Suomen valtion tulee osallistua Nunasvaaran kaivoshankkeen YVA –menettelyyn, koska kaivoksen toiminta vaikuttaa Suoraan Tornion- ja Kalixjokien valuma-alueeseen.

Päätös

Päätösesitys hyväksyttiin.

Jakelu

Ympäristöministeriö

MUUTOKSENHAKUOHJE**Muutoksenhakukielto***Kieltojen perusteet:*

Seuraavista päätöksistä **ei saa tehdä** kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai –täytäntöönpanoa.

Pykälät: 197-199, 202, 206, 211, 212

Koska päätöksestä voidaan tehdä kuntalain 134 §:n 1 momentin mukaan kirjallinen oikaisuvaatimus, seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.

Pykälät: 200, 201, 203, 204, 205, 207, 208, 209, 210, 213 - 215

Oikaisuvaatimusohjeet*Oikaisuvaatimusviranomainen*

Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä **kirjallisen oikaisuvaatimuksen**.

Pykälät: 200, 201, 203, 204, 205, 207, 208, 209, 210, 213 - 215

Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, osoite ja postiosoite

Ylitornion kunnanhallitus

Postiosoite: Alkkulanraitti 55, 95600 Ylitornio

Käyntiosoite: Alkkulanraitti 55, Ylitornio

Sähköpostiosoite: kirjaamo@ylitornio.fi

Fax: 016 571 011

Puhelinnumero: 0400 220 348

Kirjaamon aukioloaika ma-pe klo 09.00-11.30, 12.15-15.00.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Mikäli oikaisuvaatimus lähetetään postitse, on kirje jätettävä postiin niin aikaisin, että posti ehtii toimittaa sen oikaisuvaatimusviran-omaiselle viimeistään oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä:

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä
- kunnan jäsen

Tiedoksisaanti

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan oikaisua
- miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
- millä perusteella oikaisua vaaditaan

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava tekijä nimi, kotikunta, postiosoite, puhelinnumero.

Jos oikaisuvaatimuspäätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

VALITUSOSOITUS**Valitusviranomaisen ja valitusaika**

Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Kunnallisvalituksen saa kuntalain 137 §:n mukaan tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Kunnallisvalitus, valitusaika 30 päivää

Pykälät:

Valitusviranomaisen, osoite:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
Postiosoite: PL 189, 90101 Oulu
Käyntiosoite: Isokatu 4, Oulu
Sähköpostiosoite: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi
Faksinumero: 029 56 42841
Puhelinnumero: 029 56 42800
Virka-aika: klo 08.00-16.15

Valitusaika alkaa kuluu päätöksen tiedoksisaamisesta. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän (7) päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi kunnan nettisivulle. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän (7) päivän kuluessa kirjeen lähettämisestä. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaatipäivää/nähtäväksi asettamispäivää ei lueta määräaikaan.

Kunnallisvalitus on tehtävä kirjallisesti. Valituskirjelmä on valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava ja siinä on mainittava valittajan nimi ja kotikunta. Lisäksi on ilmoitettava postiosoite sekä puhelinnumero, johon asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.

Valituskirjelmässä on ilmoitettava päätös, johon haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi sekä perusteet, joilla muutosta vaaditaan. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä; päätöksen tehnyt viranomaisen on ylittänyt toimivaltansa, tai päätös on muuten lainvastainen.

Valituskirjelmään on liitettävä alkuperäinen tai viran puolesta oikeaksi todistettu jäljennös päätöksestä, josta valitetaan; todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta sekä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Valitusasiakirjat on toimitettava valitusajan kuluessa valitusviranomaiselle. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, valituksen saa tehdä ensimmäisenä arkipäivänä tämän jälkeen. Valitus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Mikäli valituskirjelmä lähetetään postitse, on se jätettävä postiin niin ajoissa, että se ehtii perille viraston aukioloaikana ennen valitusajan päättymistä.

Valitusasiakirjat voi toimittaa myös faksina tai sähköpostina. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjältä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä. Valitusasiakirjoja, jotka

Kunnanhallitus

27.09.2021

5

sisältävät arkaluonteisia henkilö- tai salassa pidettäviä tietoja, ei suositella lähetettäväksi sähköpostitse tai sen liitteenä. Sähköisen asiakirjan (telekopio tai sähköposti) katsotaan saapuneen viranomaiselle silloin kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä. Kunnallisvalitus lähetetään aina lähettäjän omalla vastuulla.

Hallintovalitus, valitusaika 30 päivää:

Pykälät

Muu valitusviranomainen, osoite ja postiosoite, valitusaika päivää, pykälät

Valitusoikeus

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka oli tehnyt oikaisuvaatimuksen. Jos päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, on valitusoikeus niillä, joilla oli oikeus tehdä oikaisuvaatimus.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

LAPIN LIITTO

LAUSUNTO

27.9.2021

93/11.00.02/2021

Ympäristöministeriö
kirjaamo@ym.fi

Viite: Lausuntopyyntö 8.9.2021

Lausunto Suomen osallistumisesta Ruotsin Nunasvaaraan suunniteltavien grafiittimalmin louhintahankkeiden YVA-menettelyyn

Talga Graphene AB suunnittelee grafiittimalmin louhintaa ja rikastusta Nunasvaaran alueella Pohjois-Ruotsissa. Hankkeet ovat eri suunnitteluvaiheissa ja niiden asiakirjat ovat erillisiä. Toinen hanke koskee suunnitelmaa louhia grafiittimalmia avokaivoksena (Nunasvaara Eteläinen) ja toinen suunniteltua grafiittimalmin louhintaa maanalaisena kaivoksena kolmesta eri kohteesta (Nunasvaara Pohjoinen, Niska Eteläinen ja Niska Pohjoinen). Grafiitin rikastus ja rikasteen tuotanto tapahtuisi Nunasvaara Eteläisen alueella. Hankealueet sijaitsevat Vittangin läheisyydessä Kiirunan kunnassa Norrbottenin läänissä Ruotsissa. Hankealue kuuluu Tornion- ja Kalixjokien valuma-alueeseen. Etäisyys suunnitellusta hankealueesta Suomen rajalle on linnuntietä noin 90 km ja Tornionjokea pitkin noin 140 km. Ruotsin ympäristöviranomaisen kysyy Suomen halukkuutta osallistua hankkeen YVA-menettelyyn.

Kaivoshankkeiden alueet sijoittuvat 16.5.2012 lainvoiman saaneen Tunturi-Lapin maakuntakaavan lähialueelle Ruotsin puolella. Maakuntakaavassa rajajoki Tornionjoki on osoitettu luonnonsuojelualueena (SL 4207) ja joki kuuluu Natura 2000 -verkostoon. Maakuntakaavassa on osoitettu kaivoshankkeen lähialueelle Suomen puolella kolme kaivosaluetta: Kalkkikangas (EK 1911), Manna-korpi (SL 1909) ja Hannukainen (EK 1907). Hannukaisen kaivos on tällä hetkellä lupaprosessivaiheessa. Kaivosalueita koskee kaavamääräys, jonka mukaan kaivostoiminta tulee suunnitella niin, että se ei Tornionjoen–Muonionjoen vesistöalueen Natura 2000 -verkostoon kuuluvalla alueella aiheuta merkittäviä päästöjä tai hydrologisia vaikutuksia tai muutenkaan merkittävästi heikennä alueen niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi se on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

Lapin liiton virasto toteaa, että Suomen tulisi osallistua Talga Graphene AB:n Nunasvaaran kaivoshankkeen YVA-menettelyyn. YVA-menettelyssä on syytä käsitellä lähialueiden muiden kaivoshankkeiden mahdollisia yhteisvaikutuksia Tornionjoen–Muonionjoen vesistöön. Lisäksi tulisi kiinnittää erityistä huomiota sään ääri-ilmiöihin ja muihin poikkeustilanteisiin, jotka voivat vaarantaa alueen ympäristön luontoarvoja.

LAPIN LIITTO

Mika Riipi
maakuntajohtaja

Paula Qvick
suunnittelujohtaja

Asia: Ympäristöministeriön lausuntopyyntö Suomen tarpeesta osallistua Ruotsin Nunasvaaraan suunniteltavien grafiittimalmin louhintahankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyihin, VN/21286/2021

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@ym.fi

Lausunto

1 Johdanto

Ympäristöministeriö on vastaanottanut Ruotsin ympäristöviranomaiselta (Naturvårdsverket) ns. Espoon sopimuksen mukaiset ilmoitukset ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) alkamisesta kahdessa eri grafiittimalmin louhintahankkeessa Nunasvaaran alueella. Suunnitellut toiminta-alueet sijaitsevat Vittangin läheisyydessä Kiirunan kunnassa Norrbottenin läänissä Ruotsissa, Tornion- ja Kalixjokien valuma-alueilla.

Ympäristöministeriö pyytää mielipidettä siitä, pitäisikö Suomen osallistua hankkeiden YVA-menettelyihin ja mitkä olisivat Suomeen kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia ja missä laajuudessa niitä pitäisi selvittää. Osallistumismahdollisuus toisen maan alueella tapahtuvan hankkeen YVA-menettelyyn pohjautuu YK:n Euroopan talouskomission sopimukseen valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (E/ECE/1250, SopS 67/1997).

Luonnonvarakeskus (Luke) keskittyy lausunnossa suunnitellun kaivostoiminnan mahdollisiin kalataloudellisiin rajat ylittäviin vaikutuksiin, miltä pohjalta Luke ottaa kantaa Suomen tarpeeseen osallistua YVA-menettelyyn.

2 Lausunto

2.1 Arvio Suomen tarpeesta osallistua hankkeen YVA-menettelyyn

Tornionjoen vesistöllä on ainutlaatuinen merkitys nykyisellään tiettävästi maailman runsaimman Atlantin lohen kannan kutujokena sekä geneettisesti erilaistuneiden uhanalaisten meritaimenkantojen, Pohjanlahden vaellussiian ja nahkaisen lisääntymisalueena. Suomi on elvyttänyt näitä vaelluskalakantoja pitkäaikaisella määrätietoisella työllä ja suurilla taloudellisilla panostuksilla. Tornionjoen vaelluskalakannat ovat Suomen ja Ruotsin sekä osin Itämeren muiden ympärysmaiden kanssa jaettu luonnonvara. Suomi kuitenkin hyödyntää nykyisin näitä vaelluskalakantoja runsaammin kuin muut maat. Tornionjoessa lisääntyvillä kalakannoilla on suuri taloudellinen ja virkistysellinen arvo sekä jokilaaksossa että Itämerellä.

Luken näkemyksen mukaan Nunasvaaran louhintahankkeilla saattaa olla rajat ylittäviä vesistö- ja kalatalousvaikutuksia, erityisesti vesistöalueelle suunniteltujen useiden kaivos- ja kaivoshankkeiden yhteisvaikutusten kautta. Vaikutukset olisivat potentiaalisesti merkittävimpiä Tornionjoen vaelluskalakantoihin. Kuten Ruotsin Kaunisvaaran ja Suomen Hannukaisen kaivoshankkeiden yhteydessä

on tuotu esiin, Luke pitää Tornionjoen vesistöalueen kaikkien kaivoshankkeiden yhteisvaikutusten arviointia ensisijaisen tärkeänä, koska suunnitellut hankkeet tulisivat vaikuttamaan vesistöön samanaikaisesti (ks. Luken lausunnot Hannukaisen ympäristö- ja vesilupahakemukseen 31.1.2019, Dno 3232/00 04 05/2018, sekä Tapulin kaivoksen ja Kaunisvaaran rikastamon lupahakemuksen osittaiseen perumiseen liittyen 20.6.2019, Dno 1256/00 04 05/2029).

Edellä esitetyn vuoksi Luke ehdottaa, että Suomi osallistuisi Nunasvaaran grafiitinlouhintahankkeiden YVA-menettelyyn. Osallistuminen YVA-menettelyyn luo paremmat edellytykset Suomelle ja Ruotsille arvioida Hannukaisen, Kaunisvaaran ja Nunasvaaran kaivoshankkeiden yhteisvaikutuksia Tornionjoen rajavesistössä.

2.2 YVA-menettelyssä Suomelle tärkeitä näkökohtia

Nunasvaaran louhintahankkeista hakemukset jättänyt yhtiö arvioi yhteenvetonaan, että toiminnalla ei olisi muita kuin pieniä tai kohtalaisia paikallisia ympäristövaikutuksia. Tällä hetkellä käytettävissä olevat selvitykset ja toiminnan suunnitteludokumentit eivät kuitenkaan ole riittäviä, jotta niiden perusteella voisi todeta ympäristövaikutusten jäävän suurella varmuudella yhtiön tekemän arvion mukaisiksi. Yhtä olennaista on arvioida, pysyvätkö ympäristövaikutukset yhdessä Tornionjoen vesistöalueen muiden kaivoshankkeiden ympäristövaikutusten kanssa riittävän vähäisinä. Kaikki suunnitellut ja/tai käynnissä olevat hankkeet tulevat vaikuttamaan yhdessä Tornionjoen alajuoksun (Lappea-Tornio) sekä Perämeren ympäristön tilaan.

Tehtyjen selvitysten mukaan alueen vallitseva kivilaji tuottaa happoa joutuessaan kosketuksiin hapen kanssa. Näin ollen syntyvä ylijäämävesi tulisi olemaan hapanta ja siihen liukenee mm. 'hylkykivistä' (sivukivistä) ja rikastushiekasta metalleja. Ylijäämävesi suunnitellaan kerättäväksi ja puhdistettavaksi ennen vesistöön laskemista. Asiakirjoista ei kuitenkaan käy ilmi ylijäämäveden luonnehdinta (esim. mitä metalleja arvioidaan kertyvän ylijäämävesiin ja minkä verran), miten tarkkaan ylijäämävesi saadaan talteen (mihin vaikuttaa erityisesti rikastushiekka- ja sivukivivarastojen rakenne), eikä myöskään veden puhdistusmenetelmästä ole vielä suunnitelmaa.

Louhittu kiviaines suunnitellaan rikastettavaksi kaivosalueella. Rikastusprosessissa käytetään kemikaaleja, mutta niitä ei nimetä tarkemmin asiakirjoissa. Rikastusprosessissa syntyvän jäteveden ominaisuudet, puhdistusmenetelmät ja puhdistuksen tehokkuus yksityiskohdissaan tulisi ilmetä myöhemmistä suunnitteludokumenteista.

Ympäristövaikutuksia koskevien selvitysten tulisi kuvata tarkkaan edellä mainittuja seikkoja, jotta hankkeiden suunnitelmien mukaisten ympäristövaikutusten riittävä arviointi olisi mahdollista. Puhdistetulle jätevedelle tulisi asettaa kaikkien ympäristölle haitallisten aineiden osalta niin alhaiset raja-arvot, ettei Tornionjoen vesistöalueen kaikkien kaivoshankkeiden päästöt tulisi yhdessä heikentämään vesistön tilaa.

Samoin kuin muissa vesistöalueen kaivoshankkeiden suunnitelmissa, myös Nunasvaaran hankkeissa tulisi kiinnittää aivan erityistä huomiota siihen, miten varaudutaan suunnitellusta toiminnasta poikkeaviin tilanteisiin. Tällaisten purkuvesistölle potentiaalisesti suuria ympäristövahinkoja aiheuttavien

27.9.2021

Dnro 2450/00 04 05/2021

tilanteiden riskiarviot tulisi laatia kvantitatiivisesti ja sisältää konkreettiset toimenpiteet, joiden avulla poikkeustilanne saadaan nopeasti hallintaan.

Sirpa Thessler

Yksikönjohtaja
Luonnonvarakeskus, LUVA-yksikkö

Lausunnon valmistelija: Erikoistutkija Atso Romakkaniemi

Metsähallitus
PL 94
01301 Vantaa
kirjaamo@metsa.fi

Ympäristöministeriö
kirjaamo@ym.fi

Viite: Lausuntopyyntö 8.9.2021 VN/21286/2021

Metsähallituksen lausunto Suomen tarpeesta osallistua Ruotsin Nunasvaaraan suunniteltavien grafiittimalmin louhintahankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyihin

Ympäristöministeriö on vastaanottanut Ruotsin ympäristöviranomaiselta Espoon sopimuksen mukaiset ilmoitukset ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) alkamisesta kahdessa eri grafiittimalmin louhintahankkeessa Nunasvaaran alueella. Suunnitellut toiminta-alueet sijaitsevat Vittangin läheisyydessä Kiirunan kunnassa Norrbottenin läänissä Ruotsissa. Kummankin hankkeen vastaavana toimii Talga Graphene AB. Suunnittelualue kuuluu Tornion- ja Kalixjokien valuma-alueeseen. Etäisyys suunnitellusta toiminta-alueesta Suomen rajalle on linnuntietä noin 90 km ja Tornionjokea pitkin noin 140 km.

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa siitä, pitäisikö Suomen osallistua hankkeiden YVA-menettelyihin ja mitkä olisivat Suomeen kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia ja missä laajuudessa niitä pitäisi selvittää.

Metsähallitus, joka hallinnoi, hoitaa ja suojelee valtion omistamia maa- ja vesialueita, on tutustunut ympäristöministeriön toimittamaan aineistoon ja lausuu seuraavaa:

Osallistuminen Ruotsin YVA-menettelyyn

Metsähallituksen näkemyksen mukaan Suomen tulisi osallistua Ruotsin ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn, koska hankkeilla on todennäköisesti merkittäviä rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia muun muassa vesistöihin (Tornion-Muonionjoki, Perämeri) niin kaivoksen toiminnan aikana kuin toiminnan jälkeenkin. Tornion-Muonionjoki on Itämeren altaan merkittävin lohen luontainen lisääntymis- ja poikastuotantoalue sekä erittäin uhanalaisen meritaimenen merkittävä lisääntymis- ja poikastuotantoalue. Tornion-Muonionjoki kuuluu myös Suomen Natura 2000-suojelualueverkostoon (FI1301912) erityisten suojelutoimien alueena (SAC-alue).

Arvioitavat vaikutukset

Metsähallituksen näkemyksen mukaan hankkeiden todennäköiset merkittävät rajat ylittävät vaikutukset kohdistuvat vesistöihin, erityisesti Tornionjokeen. Kaivosten vesienhallinnalla ja vesienkäsittelyllä on suuri merkitys päästöihin paitsi toiminnan aikana myös toiminnan jälkeen, sillä kaivosten vaikutukset vesistöihin eivät pääty kaivosten toiminnan loputtua.

Metsähallitus pitää erityisen tärkeänä sitä, että Tornionjoen vesistöalueelle sijoittuvien kaivoshankkeiden yhteisvaikutukset tulevat luontodirektiivin (1992/43/ETY) 6.3 artiklan mukaisesti arvioiduksi. Arviointiohjelmissa listataan useita toiminnassa olleita tai toimivia teollisuushankkeita (kaivoksia) Tornionjoen valuma-alueella (muun muassa Kirunan, Svappavaaran ja Mertaisen rautakaivokset sekä Viscarian toimintansa lopettaneen ja mahdollisesti uudelleenkäynnistyvän kuparikaivoksen). Toisessa arviointiohjelmassa ei ole tunnistettu lainkaan Ruotsin puolella toimivaa Kaunisvaaran rautakaivosta, toisessa arviointiohjelmassa tästä käytetään nimeä Tapulin rautakaivos. Kummassakaan arviointiohjelmassa ei ole tunnistettu luvitusvaiheessa olevaa Kaunisvaaran kaivostoiminnan laajentumista eikä myöskään Suomen puolella luvitusvaiheessa olevaa Hannukaisen rautakaivoshanketta. Kaivoshankkeiden yhteisvaikutukset voivat olla merkittäviä niin Tornionjoelle kuin Perämerellekin vesistövaikutusten kautta (esim. raskasmetallit, suolat jne). Metsähallitus huomauttaa, että hankkeiden vaikutukset vesien- ja merenhoidon tilatavoitteisiin tulisi arvioida. Esimerkiksi louhinnan typpipäästöt tulisi tunnistaa ja niiden merkittävyys vesistöille arvioida huomioiden, että uuden merenhoidon toimintaohjelman mukaan Suomen tulisi vähentää Perämeren alueella typpipäästöjä 129 tonnilla vuoteen 2027 mennessä Perämeren hyvän ekologisen ja biologisen tilan saavuttamiseksi.

Lisäksi Metsähallitus kiinnittää huomion siihen, että erityisesti keskeisten kaivostermien osalta kuulemisasiakirjoja ei ole kaikilta osin käännetty asianmukaisesti. Metsähallitus toivoo, että jatkossa käännosten laatuun kiinnitettäisiin huomioita.

Lausunnon laatimiseen ovat osallistuneet Kiinteistökehityksen kaivannaisasiantuntija Jenni Hasa, Eräpalvelujen erikoisuunnittelija Markku Vierelä ja Luontopalvelujen erikoisuunnittelijat Essi Keskinen ja Liinu Törvi. Lisätietoja lausunnosta antaa Liinu Törvi (liinu.torvi@metsa.fi puh. 040-754 512).

Juha Niemelä
Pääjohtaja

Suomen luonnonsuojeluliitto

Ympäristöministeriö

30.9.2021

Lausuntopyyntö

Diaarinro VN/21286/2021

Yhteenveto

Pitäisikö Suomen osallistua hankkeiden YVA-menettelyihin?

Kyllä. Ruotsilla vaikuttaa olevan samoja vaikeuksia Suomen kanssa EUn kaivannaisjäte-, vesipuite- ja pohjavesidirektiivien noudattamisessa. Toisaalta teollisuuden tuottamat konsulttiraportit ovat heikkolaatuisia ja tarkoitushakuisia. Grafiittimineralisaatioihin liittyy erityisiä riskejä haitta-aineista kuten raskasmetalleista ja sulfidirikistä.

Mitkä olisivat Suomeen kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia ja missä laajuudessa niitä pitäisi selvittää?

Ilmeiset vaikutukset ovat vesistövaikutuksia sekä vaikutuksia vaelluskaloihin, kuten Tornionjoen loheen. Kalojen sisäelimiin, kuten maksaan ja munuaiseen tai toisaalta kiduksiin kertyvät raskasmetallit tulee huomioida arvioinnissa, kuten myös ravinnoksi käytettävät liha ja sisäelimet.

Vesistövaikutuksista suolojen ekologiset vaikutukset piileviin ja pohjaeliöihin ja muihin luokitustekijöihin sekä fosforin sisäiseen kuormitukseen ja erityisesti sulfaatin vaikutus metyylielohopean kertymiseen kaloihin, joihin tulevia vaikutus on selvitettävä myös kalojen suhteen ekologisen luokituksen muuttujana, Kalojen elohopeapitoisuus on EUn kemiallinen ympäristölaatunormi.

Johtuen grafiitin keveydestä sen pöly haitta-aineineen leviää pitkälle, esimerkiksi Talvivaaran pöly levisi kahden vuoden toiminnan jälkeen 50-60 kilometrin päähän. Pohjoismaiden kallioperässä myös asbestimineraalit ovat suhteellisen yleisiä. Ne ovat erityisen keveitä ja pitkälle vaikuttavia mineraaleja. Ainakin teoriassa pölyn vaikutukset ovat mahdollisia Suomeenkin ainakin pidemmän ajan kuluessa. Vaikutuksia tulisi tarkastella yleisimmissä tuulensuunnissa. Raskasmetallit kertyvät jäkälään sekä sieniin ja niistä esimerkiksi porojen lihaan ja sisäelimiin. Mikäli Suomessa käytettäisiin ravinnoksi ruotsalaisia porotuotteita, hirviä, sieniä tai kalatuotteita vaikutusalueelta voi näiden saastuminen tulla merkittäväksi.

Yhteisvaikutukset

Kaivoshankeen jakaminen kahteen ympäristövaikutusten arviointiin ei ole perusteltua. Kyseessä on samantyyppiset malmiot ja vielä lähekkäin toisiaan ja samalla valuma-alueella käyttäen samaa rikastamoa. Suomen, EUn ja ainakin siten myös Ruotsin ympäristölainsäädännön perusteella kyseessä on selvästi

yhdessä arvioitavat hankkeet. Rikastamo on EU sääntöjen mukainen ”center of gravity”.

Kuten Rajajokikomissio on tuonut esiin, hankkeen vedet päätyisivät Tornionjokeen, joka on sekä Suomessa että Ruotsissa Natura-aluetta. Joessa on myös suojeltuja lajeja, kuten lohi ja saukko. Hankkeiden yhteisvaikutuksia tulee tarkastella muiden jokeen tulevain päästöjen kanssa, kuten Ruotsin Kaunisvaaran ja Suomen Hannukaisen kaivoshankkeiden päästöjen kanssa. Ruotsissa on menossa hanke Kaunisvaaran kaivoksen laajentaminen korkeamman rikkipitoisuuden malmiin, joka lisäisi merkittävästi sen päästöjä Tornionjoen sekä rakentamis- ja toiminta-aikana että kaivoksen sulkemisen jälkeen.

EUn kaivannaisjätedirektiivi

Hankkeessa tulee suorittaa kattavat ja direktiviin mukaiset selvitykset kaivannaisjätteiden sekä louhoksilta ja pilaantuneilta alueilta tulevista suotovesistä rakentamisen, toiminnan ja sulkemisen jälkeisenä aikana. Karakterisointien tulee käsittää normien mukaisesti haitalliset alkuaineet, metallit, arseeni, rikki, haponmuodostusriski sekä rikastuksesta tulevat kemikaalit.

Tavanomaisten metallien lisäksi harvinaisten maametallien pitoisuudet on selvitettävä, tyypillisesti näistä yleisimpiä ovat cerium, lantaani, neodyymi ja yttrium, ko. aineita on havaittu useimmilta Suomen kaivoksilta, ne ovat Terrafamen (aik. Talvivaara) laajennetussa tarkkailussa. Lisäksi tulee selvittää prosessista tuleva yleiset ja harvinaiset suola-aineet, erityisesti harvinaisista suola-aineista fluoridi, bromidi, litium ja strontium. Suolaioneista tulee selvittää myös aineiden suhteet, esimerkiksi korkea magnesium-pitoisuus suhteessa kalsiumiin on haitallista Australian viranomaisten tukituksissa.

Määrittämisien tulee käsittää kattavasti haitallisten kokonaispitoisuudet ja liukoiset pitoisuudet eri olosuhteissa. Erityisen tärkeää on selvittää koelouhoksista ja niiden alusvesistä ja jätekivikasoista tulevien haitallisten vesien pitoisuudet sekä vastaavien sedimenttien pitoisuudet mallina tulevalle saastumiselle pienemmässä mittakaavassa.

Grafiitin yhteydessä haitallista sulfidirikkiä sekä raskasmetalleja esiintyy todennäköisesti poikkeuksellisia pitoisuuksia. Suomessa luonnonsuojeluyhdistys järjesti Heinäveden akku-grafiitihankkeen kairausjätteen analyysin, jonka mukaan 5% grafiitti käsittää yli 5% rikkiä ja suuria määriä raskasmetalleja.

Lisätietoja

Jari Natunen

Ympäristöbiokemisti, FT

Suomen luonnonsuojeluliitto

Erityisasiantuntija

044 21 00 453

jari.natunen@sll.fi

Ympäristöministeriö
PL 35, 00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@ym.fi

LAUSUNTO

27.9.2021

Dnro 372/2021

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto

Viite: lausuntopyyntö 8.9.2021 VN/21286/2021

SUOMEN OSALLISTUMINEN KAIVOSTOIMINTAA KOSKEVAN HANKKEEN YVA-MENETTELYYN NUNASVAARA, KIIRUNA, RUOTSI

Ympäristöministeriö on vastaanottanut Ruotsin ympäristöviranomaiselta Espoon sopimuksen (E/ECE/1250, SopS 67/1997) mukaisen ilmoituksen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn alkamisesta liittyen kaivostoimintaan Nunasvaarassa, Ruotsin Kiirunassa. Ruotsi kysyy Suomen halukkuutta osallistua hankkeen YVA-menettelyyn.

Toimintaa suunnitellaan kahdessa eri grafiittimalmin louhintahankkeessa Nunasvaaran alueella. Hankkeet ovat eri suunnitteluvaiheissa ja siksi niiden asiakirjat ovat erillisiä. Toinen hanke koskee suunnitelmalla louhia grafiittimalmia avokaivoksena (Nunasvaara Eteläinen) ja toinen suunniteltua grafiittimalmin louhintaa maanalaisena kaivoksena kolmesta eri kohteesta (Nunasvaara Pohjoinen, Niska Eteläinen ja Niska Pohjoinen). Grafiitin rikastus ja rikasteen tuotanto tapahtuisi Nunasvaara Eteläisen alueella. Suunnitellut toiminta-alueet sijaitsevat Vittangin läheisyydessä Kiirunan kunnassa Norrbottenin läänissä Ruotsissa. Kummankin hankkeen vastaavana toimii Talga Graphene AB, jonka omistaa Talga Resources Ltd. Suunnittelualue kuuluu Tornioin- ja Kalixjokien valuma-alueeseen. Etäisyys suunnitellusta toiminta-alueesta Suomen rajalle on linnuntietä noin 90 km ja Tornionjokea pitkin noin 140 km.

Kaivoshanke sijoittuu Ruotsissa Talma samebyn alueelle. Suomessa hankkeen mahdollisella vaikutusalueella Torniojoen varressa ovat Kolarin, Orajärven ja Lohijärven paliskunnat.

Hankkeen vaikutukset poronhoidolle ja niiden arviointi

Ympäristölle aiheutuvat muutokset vaikuttavat aina poronhoidon harjoittamisen edellytyksiin. YVA-menettely nousee keskeiseen osaan, kun hankkeen vaikutuksia poronhoitoon selvitetään. Vaikutusten arvioinnissa tulee selvittää alueiden nykytila ja merkitys vaikutusalueen paliskuntien toiminnalle. Myös hankkeen vaikutukset paliskuntien porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön ja poronhoidon toimintaan ja rakenteisiin tulee selvittää. Selvitykset edellyttävät neuvotteluita ja vuoropuhelua paliskuntien kanssa. Niissä tulee selvittää myös hankkeen haitallisten vaikutusten estämiseen ja lieventämiseen liittyviä toimenpiteitä. Arvioinnissa tulisi arvioida yhteisvaikutukset muiden vastaavien hankkeiden kanssa. Kaivosten vaikutuksista ympäristöön ja poronhoitoon on käytännön kokemuksia Suomen paliskunnissa ja

jonkin verran myös tutkimus- ja seurantatietoa löytyy mm. pölyn aiheuttamista vaikutuksista. Poronhoidon huomioon ottamisesta maankäytön suunnittelussa on julkaistu opas, joka on saatavilla myös englanniksi osoitteesta: <http://paliskunnat.fi/poroyva/>

YM:n julkaisemissa asiakirjoissa kerrotaan jonkin verran alueen samebylle aiheutuvista vaikutuksista. Vaikutuksia Suomen puolen poronhoidolle ei ole arvioitu. Hanke sijoittuu noin 90 km linnuntietä Suomesta, joten esimerkiksi hankealueen paliskunnan porojen siirtyminen Suomeen ei ole kovin todennäköistä. Valtakuntien välisellä rajalla ei tosin ole aitaa, joten mahdollista se on.

Paliskuntain yhdistys katsoo, että Suomen tulee osallistua Nunasvaaran grafiittikaivoksen YVA-menettelyyn. Hankkeesta voi aiheutua merkittäviä vaikutuksia esimerkiksi Torniojoen vedenlaatuun tai Natura 2000-suojeluun tai muita ympäristöä pilaavia vaikutuksia. Näistä voi olla ainakin epäsuoria vaikutuksia myös Suomeen ja suomalaiselle poronhoidolle yleisen ympäristön tilan heikentymisen kautta.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao

Miljöministeriet, Finland
kirjaamo@ym.fi

2021-10-04

ÖVERSÄTTNING

Miljöministeriet i Finland, VN/21286/2021, samråd enligt Esbo-konventionen. Talga Graphene AB, grafitbrytning i Nunasvaara Södra, Niska Södra, Niska Norra, Nunasvaara Norra, Kiruna kommun, Sverige

YTTRANDE OM SAMRÅDSMATERIAL ANGÅENDE GRUVBRYTNING (GRAFIT) I VITTANGI, KIRUNA KOMMUN (MILJÖKONSEKVENSBEDÖMNING)

Finsk-svenska gränsälvskommisionen tackar Miljöministeriet för yttrandebegäran.

För kännedom har kommissionen yttrat sig till bolaget Talga Graphene AB i ett tidigare samrådsskede 2021-02-19, diariennr VN/21286/2021:

(https://www.fsgk.se/FSGK_Yttrande_Talga_Grafit_Vittangi.pdf)

I detta yttrande har kommissionen bedömt att den tänkta verksamheten möjligen kan leda till gränsöverskridande påverkan. Kommissionen har lyft olika behov av påverkansbedömning i yttrandet i fråga som i med hjälp av samrådsmaterialet nu förtydligas.

Nunasvaara Södra

Vid pågående samrådet vill kommissionen konstatera att det finns behov att särskilt bedöma påverkningar och risker till yt- och grundvatten relaterade till den stora mängden syrabildande gråberg som ska permanent lagras i gruvområdet. Även anrikningssand från brytning bedöms vara syrahaltig och kommissionen pekar ut samma behov för bedömning av lagring, påverkan och risker som deponering av materialet kan orsaka i vattenförekomsten Torne älv både i drift och efterbehandling samt efterkontroll av gruvområdena.

Kontrollerad samling och behandling av dagvatten från området borde beskrivas i MKB-rapporten, såsom vilka parameter i utgående vatten i övrigt ska analyseras regelbundet i verksamheten och vilka skyddsåtgärder planeras för att förebygga miljörisker.

Mängden och kvalitet på kemikalier med hantering av utsläpp av dem i miljön ska redovisas i MKB-rapporten med analys om påverkan till Torne älv. Även vattenreningsprocessen och dess dimensionering i olika skeden av verksamheten ska belysas.

Grafitbrytning Niska Södra, Niska Norra, Nunasvaara Norra i Kiruna kommun

Gråberg och anrikningssand från verksamheten i den underjordiska gruvan bedöms vara syrabildande. En del ska lagras inne i gruvan, en del i ett ovanjordiskt lager. Samma anmärkningar om bedömning av påverkningar till vattenförekomst och riskhantering som gäller Nunasvaara Södra är relevanta för dessa andra gruvområden.

Vid översvämning leds vattnen från området till vattendistriktet Hosiojärvi (Nunasvaara Norr, samt Nunasvaara Söder), Niskakoski vattendistrikt (Niska Söder, Niska Norr). Det bedöms i samrådsdokumentet att halterna av fosfor, uran och ammoniumkväve riskerar överskridas i Hosiojärvi. Dessa vattenförekomster tillhör Torne vattendistrikt. I Torne älv bedöms

överskridningar av halterna inte ske, inte ens vid det lägsta vattenflödet. Grunderna för kalkylering av utsläppshalterna borde redovisas i MKB-rapporten.

Beredningsåtgärder för att hantera översvämningssituationerna i alla gruvområden borde visas i MKB-rapporten, även i ljuset av ökat nederbörd och ovanliga väderleksfenomen i olika årstiden (barmark, höstöversvämningar, regn på tjäle i vintertid och deras påverkan på stabilitet av lagring och marken i övrigt) i förhållande till scenarierna om klimatförändringen och verksamhetens livslängd samt efterkontroll.

Kumulativa och sammanlagda effekter

Gränsälvskommissionen uppmanar att vid planering av projektområdena bedöma de kumulativa och sammanlagda effekterna inom gränsvattendraget med hänsyn till andra pågående eller planerade gruvverksamheter (LKAB, dagbrott i Kaunis Iron, planerat dagbrott i Hannukainen i finska Kolari m.m.) under gruvans drift och efterkontroll (utökad drift av gruvverksamheterna och påverkan i gränsälven). Detta med hänvisning till bla svaret från EU-kommissionen 2020 och 2021 angående korrekt tillämpning av MKB-direktivet i en annan gruva och dess MKB-process i Torne vattendistrikt, om tillgänglighet av sammanlagda effekter vid MKB-processen till allmänheten, mer i länkarna nedan:

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-9-2021-002466-ASW_EN.html

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-9-2020-000741_EN.html

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-9-2020-000741-ASW_EN.html

Johan Antti
ordförande

Timo Jokelainen
viceordförande

Virve Sallialmi
sekreterare

FÖR KÄNNEDOM

Naturvårdsverket
Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland
Länsstyrelsen i Norrbotten

Ympäristöministeriö
kirjaamo@ym.fi

2021-10-04

Ympäristöministeriö, VN/21286/2021, Espoon sopimuksen mukainen kuuleminen. Talga Graphene AB, grafiitinlouhinta Nunasvaara Eteläinen, Niska Eteläinen, Niska Pohjoinen, Nunasvaara Pohjoinen, Kiiruna kunta, Ruotsi

LAUSUNTO YMPÄRISTÖVAIKUTUSTENARVIOINNISTA KAIVOSTOIMINTA (GRAFIITIN LOUHINTA) VITTANGISSA, KIRUNAN KUNNASSA (YVA-MENETTELY)

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio kiittää ympäristöministeriötä lausuntopyynnöstä.

Tiedoksi, että komissio on lausunut asiasta Talga Graphene AB -yhtiölle aikaisemmassa lausuntovaiheessa 19.2.2021:

(https://www.fsgk.se/SRRJK_Lausunto_Talga_Grafiitti_Vittangi.pdf).

Ko. lausunnossa komissio on arvioinut, että toiminnasta on mahdollista seurata rajan ylittäviä vaikutuksia, jonka vuoksi Espoo-kuuleminen voisi olla tarpeen. Komissio on esittänyt näkökulmastaan vaikutusarviointitarpeita mainitussa lausunnossa, joita tässä lausunnossa tarkennetaan kuulemisaineistoon viitaten.

Nunasvaara Eteläinen

Käynnissä olevaan kuulemiseen liittyen komissio haluaa todeta tarpeen arvioida erityisesti vaikutukset pinta- ja pohjavesiin liittyen suureen määrään happoa muodostavaan sivukiveen, jota on tarkoitus pysyvästi varastoida kaivosalueella. Myös malmin käsittelystä syntyvä rikastushiekka arvioidaan happoa muodostavaksi ja komissio katsoo saman arviointitarpeen rikastushiekan varastoinnin, vaikutusten ja riskien suhteen, jotka materiaalista voivat kohdistua Tornionjoen vesistöön toiminnan ja jälkihoidon aikana tai kaivostoiminnan jo päättyttyä.

Alueella muodostuvien hulevesien keräys ja käsittely tulisi kuvata YVA-selostuksessa, kuten mitä aineita alueelta poisjohdettavasta vedestä on tarkoitus säännöllisesti analysoida, ja millaisia suojaustoimenpiteitä suunnitellaan ympäristöriskien estämiseksi.

Käytettävien kemikaalien määrät ja laadut sekä niiden päästöt ympäristöön tulee kuvata YVA-selostuksessa ja arvioida vaikutuksia Tornionjokeen. Myös vedenpuhdistusmenetelmä ja sen mitoitus toiminnan eri vaiheissa on vaikutusarvioinnissa olennainen tieto.

Niska Eteläinen, Niska Pohjoinen, Nunasvaara Pohjoinen

Sivukiven ja rikastushiekan, jota syntyy maanalaisesta louhinnasta arvioidaan olevan happoa muodostavaa. Osa on tarkoitus sijoittaa kaivoskuiluihin, osa maanpäälliseen varastoon. Samat huomiot kuin Nunasvaara Eteläiseen liittyen vaikutuksista vesiin ja riskien hallinnasta ovat olennaiset myös näissä muissa kaivoksissa.

Tulvatilanteissa vedet johdetaan Hosiojärveen (Nunasvaara Pohjoinen sekä Nunasvaara Eteläinen) ja Niskakosken vesistöön (Niska Eteläinen, Niska Pohjoinen). Kuulemisaineistossa todetaan, että on riski fosforin, uraanin ja ammoniumtypen raja-arvojen ylittymisestä Hosiojärvestä. Vesistöt kuuluvat Tornionjoen valuma-alueeseen. Tornionjoessa pitoisuuksien

ylityksiä ei arvioida aiheutuvan, ei edes alimmalla virtaamalla. Päästölaskelmien perusteet on syytä tuoda YVA-selostuksessa esiin.

Varautumistoimet tulvatilanteiden hallitsemiseksi kaikissa hankkeen kaivoksissa tulee esittää YVA-selostuksessa, myös lisääntyvän sadannan ja eri vuodenaikojen epätavallisten sääolosuhteiden valossa (sulan maan aika, syystulvat, talvisateet routaiseen maaperään ja näiden vaikutus materiaalien varastokasojen ja maaperän stabiliteettiin) tarkastellen ilmastonmuutoskenaarioita suhteessa toiminnan ja jälkitarkkailun keston.

Kumulatiiviset ja yhteisvaikutukset

Rajajokikomissio kehottaa kaivosalueiden suunnittelussa arvioimaan kumulatiiviset ja yhteisvaikutukset rajavesistöön huomioiden muut toimivat tai suunnitellut kaivokset (LKAB, Kaunis Iron AB, suunnitteilla oleva Hannukaisen kaivos Suomen puolella Kolarissa) kaivoksen toiminnan ja jälkiseurannan aikana (kaivostoimintojen laajentuminen vesistöalueella ja vaikutukset rajajokeen). Komissio viittaa mm. EU-komission kannanottoihin vastauksissaan 2020 ja 2021 kosken YVA-direktiivin soveltamista toisen Tornionjoen vesistöalueelle sijoittuvan kaivoksen YVA-menettelyssä ja yleisön tiedonsaantioikeutta yhteisvaikutuksista YVA-prosessin aikana, lisätietoja alla.

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-9-2021-002466-ASW_EN.html

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-9-2020-000741_EN.html

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-9-2020-000741-ASW_EN.html

Johan Antti
puheenjohtaja

Timo Jokelainen
varapuheenjohtaja

Virve Sallialmi
sihteeri

TIEDOKSI

Ruotsin luonnonsuojeluvirasto Naturvårdsverket
Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Norrbottenin lääninhallitus

Ympäristöministeriö
kirjaamo@ym.fi

Hyvä vastaanottaja!

Ruotsissa Nunasvaaraan suunniteltavien grafiittimalmin louhintahankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyihin osallistumiseen liittyen esitän huomioni seuraavaa:

Grafiittimalmia louhittaisiin avokaivoksena (Nunasvaara Eteläinen) ja maanalaisena kaivoksena kolmesta eri esiintymästä (Nunasvaara Pohjoinen, Niska Eteläinen ja Niska Pohjoinen). Tälle ns. Niskan grafiittihankkeelle haettaisiin tuotantolupaa grafiitin louhintaan. Suunnitellut louhokset sijaitsevat suoraan pohjoiseen Nunasvaara Eteläiseltä, jota koskee ns. Nunasvaara Eteläinen -grafiittihanke. Tällä jälkimmäisellä alueella tapahtuisi grafiitin rikastus ja rikasteen tuotanto eli varsinainen kaivostoiminta. Hankevastaava on jättänyt tuotanto- ja ympäristölupahakemukset perustaakseen kaivoksen Nunasvaara Eteläinen -esiintymässä. Tuotanto aloitettaisiin vuonna 2023. Hankkeista vastaa Talga Graphene AB.

Louhintamäärä olisi enintään 110 000 t/a Nunasvaaran Eteläisen esiintymän alueella. Niska Eteläinen, Niska Pohjoinen ja Nunasvaara Pohjoinen -esiintymissä louhittaisiin enintään 500 000 t/a. Hyödyntämisaika olisi 25 vuotta. Nunasvaara sijaitsee Kiirunan kunnassa noin 10 km länteen Vittangin asutuskeskuksesta, avarassa vaara- ja jänkämaisemassa. Toiminta kohdistuu Nunasvaaraan, jonka koko pituudelle hyödynnettävät esiintymät sijoittuvat muutaman kilometrin pituiseen ketjuun. Nunasvaaran eteläpuolella, lähimmillään noin 1 km etäisyydellä länsi-itä-suuntaisesti virtaa Tornionjoki.

Lausuntopyynnössä ja kuulemisaineistossa Niskan grafiittihanke ja Nunasvaara Eteläinen -grafiittihanke esitetään kahtena erillisenä hankkeena.

Mielestäni Nunasvaaraan suunnitellun kaivostoiminnan osittaminen kahdeksi hankkeeksi on ympäristövaikutusten näkökulmasta keinotekoinen ja epäedullinen jako. Kyseessä on yhden toimijan yhteen kohteeseen (Nunasvaara) kohdistuva yhden hyödykkeen eli grafiittimalmin louhinta ja rikastustoiminta. Suunniteltuun kaivostoimintaan kuuluu olennaisena osana Niska-hankeeseen luettu malmioiden louhiminen. Jos arviointia varten tarkastellaan suunnitellun kaivostoiminnan yhden osakokonaisuuden vaikutuksia luonnonympäristöön ja sitten siirrytään saman toiminnan toisen osan vaikutuksiin samaan luonnonympäristöön ikäänkuin ensimmäisiä vaikutuksia ei olisikaan, jää toiminnan ympäristövaikutusten arviointi vajaaksi.

Nähdäkseni nyt esitetty selvitysten rajaaminen yhtäältä avolouhoksiin ja toisaalta maanalaiseen louhintaan ja louhoksista saatavan malmin rikastamiseen estää kaivos-hankkeen

A.A.

MIELIPIDE
VN/21286/2021 Nunasvaara

vaikutusten asianmukaisen arvioimisen suhteessa ympäröivään maankäyttöön ja luonnon-ympäristöön.

Pyydän Ruotsin Naturvårdsverket:ä sekä Talga AB:tä huomioimaan ja soveltamaan asiassa Ruotsin Mark- och miljööverdomstol:n ratkaisua vuodelta 2018 (dom 2018-08-28, mål nr M 10355-17), joka on liitteenä.

Ystävällisesti,

A.A.

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060107

DOM
2018-08-28
Stockholm

Mål nr
M 10355-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, mark- och miljödomstolen, slutliga beslut 2017-10-11 i mål nr M 1650-16, se bilaga A

PARTER

Klagande

Luossavaara-Kiirunavaara AB (publ), 556001-5835
981 86 Kiruna

Ombud: Advokat TC

Motpart

Länsstyrelsen i Norrbottens län
971 86 Luleå

SAKEN

Avvisning av ansökan om tidsbegränsat ändringstillstånd avseende verksamhet i Malmberget/Vitåfors i Gällivare kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1419614

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Luossavaara-Kiirunavaara AB (publ), i fortsättningen LKAB eller bolaget, har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens slutliga beslut och återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning. Bolaget har vidare yrkat att Mark- och miljööverdomstolen i samband med återförvisningen klargör att en Natura 2000-prövning inte är nödvändig för den ansökta verksamheten samt att ansökan är lämpligt avgränsad och kan prövas som ett tidsbegränsat ändringstillstånd i förhållande till nuvarande grundtillstånd från 2007.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

LKAB har till stöd för sin talan anfört bl.a. följande:

Det som ska bedömas är om den nu ansökta verksamheten kan påverka miljön inom berört Natura 2000-område på ett betydande sätt och därmed kräva tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Bedömningen av om Natura 2000-tillstånd krävs ska inte utgå från hela den nu pågående verksamhetens påverkan. I artikel 6.3 i art- och habitatdirektivet sägs endast att det är andra planer och projekt som kan behöva beaktas, dvs. mer eller mindre framtida verksamheter. EU-rätten kräver således inte att det görs en bedömning av den samlade påverkan.

En tillämpning av 7 kap 28 a § miljöbalken förutsätter att det finns en risk för betydande miljöpåverkan i ett Natura 2000-område av den ansökta verksamheten. I detta fall har bolaget ansökt om att få hantera ökade mängder rågods inom gruv-industriområdet, att i anrikningen avskilja den ökade mängd anrikningssand som det externa rågodset ger upphov till och att deponera denna anrikningssand i det befintliga sandmagasinet.

Beräkningar av de konsekvenser som den ändrade verksamheten kan medföra har indikerat att utsläppen av kväveföreningar kan öka icke obetydligt. Genomförda

försök med externt rågods visar dock att de uppmätta halterna av ammoniakkväve är mycket lägre än de beräknade. Mätningar i bräddvatten och i recipienten vid försök med externt rågods under 2016 och 2017 visar att vare sig halter eller mängder ökat på grund av försöken. Det saknas anledning att tro att fortsatt användning av externt rågods från Svappavaaraområdet med ökad deponering av anrikningssand under 2018 skulle resultera i andra bedömningar.

Utsläppen räknade som mängder påverkas av de faktiska bräddvattenflödena. Även om bedömningar gällande bräddvattenflöden är förenade med viss osäkerhet har flödena inget samband med intag av externt rågods. Bräddningens omfattning är i allt väsentligt beroende av mängden uppumpat gruvvatten och nederbörd på magasinen samt tillrinning från omgivande markområden. Dessa faktorer påverkas inte av den ansökta verksamheten.

Det finns därmed ett fullgott underlag för att konstatera att den ansökta verksamheten/ändringen inte på något sätt är av sådan betydelse att det krävs en Natura 2000-prövning. Den sökta verksamheten kommer inte medföra någon ökad belastning av betydelse på recipienten Lina älv.

Verksamheten/ändringen uppfyller samtliga förutsättningar som framgår av lagtext, motiv och rättspraxis för att kunna prövas som ett ändringstillstånd. Det finns möjligheter att föreskriva de ändrade eller nya villkor som behövs, med den enda begränsningen att det enligt 24 kap. 5 § miljöbalken ska vara frågan om villkor för den samlade verksamheten som har samband med den prövade verksamheten. Bolaget har dock visat att den ansökta begränsade tillkommande verksamheten inte bedöms ha någon tillkommande miljöeffekt och att ytterligare villkor därmed inte behöver föreskrivas.

Ett ändringstillstånd skulle gälla endast för en kort tid, till och med 2018. Ett uteblivet tillstånd skulle få mycket allvarliga konsekvenser för LKAB. Värdet av den produktion som det sökta ändringstillståndet skulle möjliggöra beräknas uppgå till 1,5 miljarder kronor per år. Detta kan sättas i relation till hela koncernens nettoomsättning som 2016 uppgick till drygt 16 miljarder kronor. Det är uppenbart att det inte finns någon rimlig

proportionalitet mellan den skada som bolaget skulle drabbas av och den möjliga miljövinst som skulle uppstå.

Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande:

Bolagets ansökan har en alltför snäv avgränsning. Det saknas förutsättningar för att i alla relevanta delar föreskriva de villkor, i detta fall avseende utsläpp till vatten, som behövs för att säkerställa att en otillåten påverkan inte ska uppstå i det berörda Natura 2000-området.

Det kan ifrågasättas vilka effekter av utsläppen till vatten, både direkta och indirekta, som med tillräcklig säkerhet kan hänföras till den befintliga verksamheten respektive till den nu sökta ändringen. Den sökta ändringen är i praktiken så integrerad med den befintliga verksamheten på platsen, däribland gråbergsupplag och övrigt processvatten/lakvattenhantering i direkt anslutning till sandmagasinet, att verksamheterna ska betraktas som en verksamhet som bör provas och regleras i ett sammanhang.

UTREDNINGEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Naturvårdsverket har i remissyttrande anfört i huvudsak följande:

Naturvårdsverkets anser att tillståndskravet kan aktualiseras såväl vid nyanläggning som vid ändring av en verksamhet. Vid ansökan enligt 9 kap. miljöbalken om ändring av en befintlig verksamhet är det fråga om en ny verksamhet som verksamhetsutövaren vill sätta igång. Denna nya verksamhet är inte pågående sedan tidigare. Tillståndsplikten i 7 kap. 28 a § miljöbalken gäller därför utan hinder av övergångsbestämmelsen. I bevarandeplanen för Torne och Kalix älvsystem omnämns gruvverksamheten som en verksamhet som innebär en risk för påverkan av bevarandeområdet.

Bestämmelsen i 7 kap 28 a § miljöbalken bör förstås på så sätt att även om endast en begränsad del av en verksamhet är uppe för prövning finns en skyldighet att i linje med artikel 6.3 ta hänsyn till andra redan pågående och planerade verksamheter vid bedömningen om det är frågan om en betydande påverkan på miljön i ett Natura

2000-område. EU-rätten kräver att det görs en bedömning av den samlade påverkan på det aktuella Natura 2000-området.

Av Mark- och miljööverdomstolens praxis avseende prövningens avgränsning framgår att tekniska, miljömässiga och geografiska samband måste bedömas från fall till fall. Domstolen måste kunna ta ställning till den miljöpåverkan som den sökta verksamheten kan medföra och ansökans avgränsning får inte innebära att domstolen är förhindrad att meddela villkor i alla delar som är relevanta från miljösynpunkt. För de villkor som meddelas får det heller inte råda någon osäkerhet om vad som gäller i förhållande till villkor som redan har meddelats.

Det är inte processuellt möjligt att ställa krav på försiktighetsmått och skyddsåtgärder för något annat än den begränsade del av verksamheten som LKAB har valt att söka ändringstillstånd för. Det hindrar en fullständig, exakt och slutlig prövning av Natura 2000-frågan i enlighet med vad Högsta domstolen slagit fast. Enligt Högsta domstolens dom kan svenska processuella bestämmelser inte tillämpas på ett sätt som strider mot den bakomliggande EU-rätten. Mycket talar därför för att det inte möjligt att tillåta en prövning av ett ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 § miljöbalken i det fall en verksamhet helt saknar ett Natura 2000-tillstånd. En rättstillämpning som tillåter en sådan prövning skulle strida mot artikel 6.3 i art- och habitatdirektivet.

Även om det sker en tillståndsprövning enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken är det svårt att se att tillstånd kan ges. Vid tillståndsprövningen ska det göras en kumulativ bedömning såvitt avser den skada som kan uppstå på livsmiljöer och de störningar som kan uppstå på arter i Natura 2000-området. Samtidigt kommer det inte vara möjligt att meddela försiktighetsmått och skyddsåtgärder för hela verksamheten i syfte att minimera denna skada. Det är mycket svårt att se att Natura 2000-tillstånd kan meddelas för ändringen under dessa förutsättningar.

Naturvårdsverket instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att tillstånd krävs enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för den samlade verksamheten inom gruvområdet och att det varken är lämpligt eller möjligt att pröva en ansökan som inte

medger en sådan prövning. Ansökan är därför för snävt avgränsad och mark- och miljödomstolens beslut att avvisa ansökan är korrekt.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Utgångspunkter för prövningen

LKAB:s gruvverksamhet i Malmberget och malmförädlingsverksamhet i Vitåfors omfattas av ett s.k. grundtillstånd från 2007. Bolaget har nu ansökt om ändrings-tillstånd enligt 16 kap. 2 § första stycket miljöbalken för att vid anrikningsverket i Vitåfors använda rågods från två av bolagets gruvor i Svapavaaraområdet samt att under 2018 öka deponeringen av anrikningssand med 0,3 miljoner ton utöver vad tillståndet från 2007 medger.

Från bolagets pågående verksamhet sker utsläpp av vatten till Lina älv. Älven tillhör Kalixälvens avrinningsområde och ingår i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem. Utsläpp av vatten till Natura 2000-området sker främst genom bräddning från klarningsmagasinet. Vattnet är på grund av gruvverksamheten förorenat av metaller och näringsämnen. Bolagets verksamhet i Malmberget/Vitåfors har inte tidigare prövats enligt Natura 2000-bestämmelserna i 7 kap. miljöbalken.

Den fråga som Mark- och miljööverdomstolen nu har att pröva är om den verksamhet som bolaget ansöker om tillstånd till också kräver ett Natura 2000-tillstånd. Vid den prövningen är det av betydelse om tillståndsplikten ska bedömas enbart utifrån den sökta verksamhetens påverkan på Natura 2000-området eller utifrån den samlade påverkan från bolagets hela verksamhet. Om ett Natura 2000-tillstånd krävs uppkommer också frågan om bolagets ansökan om ändringstillstånd med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning kan ligga till grund för den prövning som då ska ske.

Tillståndsplikten för pågående verksamhet

Av övergångsbestämmelserna till bl.a. 7 kap 28 a § miljöbalken framgår att verksamheter som påbörjats före den 1 juli 2001 är undantagna från kravet på tillstånd i 7 kap. 28 a §. Den som efter detta datum avser att starta en verksamhet eller ändra den måste däremot förvisa sig om att verksamheten eller åtgärden är förenlig med

bestämmelserna (se prop. 2000/01:111 s. 50). En ändring av en verksamhet kan sålunda kräva Natura 2000-tillstånd även om verksamheten har påbörjats före 2001 (Mark- och miljööverdomstolens dom den 25 juni 2012 i mål nr M 676-12 och EU-domstolens praxis bl.a. dom den 7 september 2004 i mål C-127/02, p. 29, Waddenzee).

Detta innebär att varken det faktum att bolagets verksamhet i Malmberget och Vitåfors påbörjades innan tillståndsplikten i 7 kap. 28 a § miljöbalken infördes eller att en Natura 2000-prövning inte gjordes i samband med tillståndsprövningen 2007, hindrar att den ändring som bolaget nu ansöker om tillstånd till kan vara tillståndspliktig enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Bedömningen av verksamhetens påverkan

Tillstånd enligt 7 kap. 28 a § första stycket miljöbalken krävs om en verksamhet eller åtgärd på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område.

Bestämmelsen genomför artikel 6.3 i Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet). Av artikeln framgår att alla planer eller projekt som, enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt, kan påverka ett Natura 2000-område på ett betydande sätt, ska bedömas med avseende på konsekvenserna för målsättningen vad gäller bevarandet av området.

Av Mark- och miljööverdomstolens praxis framgår att bedömningen av en verksamhets påverkan på skyddade livsmiljöer och arter i ett Natura 2000-område ska göras tillsammans med andra pågående eller planerade projekt (se MÖD 2014:46). Detta synsätt framgår också av Europeiska kommissionens vägledning till artikel 6 i art- och habitatdirektivet. Där anges att flera mindre konsekvenser som var för sig inte är betydande, tillsammans kan innebära en betydande påverkan och att den samlade effekten av planer och projekt därför ska beaktas (se Europeiska kommissionen, Skötsel och förvaltning av Natura 2000-områden: Artikel 6 i art- och habitatdirektivet 92/43/EEG, s. 34 f).

Även om ordalydelsen i 7 kap. 28 a § miljöbalken inte helt återspeglar direktivets lydelse, är det enligt Mark- och miljööverdomstolen klart att bedömningen av en sökt

verksamhets påverkan på ett Natura 2000-område ska göras tillsammans med andra pågående och planerade verksamheter och åtgärder som också påverkar området. Det innebär i detta fall att bedömningen av om den sökta ändringen kräver Natura 2000-tillstånd ska ske tillsammans med påverkan från den pågående verksamheten. Ett annat synsätt skulle kunna göra det möjligt att undgå en Natura 2000-prövning genom att successivt genomföra ändringar som var och en betraktad för sig inte når upp till kravet på tillstånd, men som sammantagna över tid kan påverka miljön på ett betydande sätt. Ett sådant förfarandesätt kan inte anses överensstämma med direktivets syfte och kan inte heller anses förenligt med innebörden av bestämmelsen i 7 kap. 28 b § som uttryckligen säger att pågående verksamhet ska vägas in i bedömningen av frågan om tillstånd kan lämnas.

Krävs Natura 2000-tillstånd?

Av praxis framgår att det inte behöver klarläggas att ett projekt har en betydande miljöpåverkan på ett Natura 2000-område för att en tillståndsprövning enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken ska ske, utan en sådan prövning ska göras så snart det är troligt att det finns en sådan påverkan (NJA 2013 s. 613 p.10 och EU-domstolens dom den 7 september 2004 i mål C-127/02, p. 41, Waddenzee).

Av bevarandeplanen för Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem anges gruvor som ett exempel på verksamheter som kan ha negativ påverkan på området genom en ökad belastning av miljöfarliga ämnen som tungmetaller och näringsämnen. Bolagets pågående verksamhet medför utsläpp av förorenat vatten från sandmagasinet till Lina älv. Vattnet innehåller metaller och näringsämnen bl.a. kväveföreningar.

Även om den utredning som bolaget gett in i målet ger visst stöd för att den ändring av verksamheten som bolaget vill göra inte innebär någon betydande påverkan på recipienten Lina älv, går det inte med stöd av utredningen att utesluta att intaget av externt rågods och en ökad deponering av anrikningssand kan leda till större utsläpp av förorenande ämnen i recipienten. Det kan dessutom inte uteslutas att den pågående verksamheten har en betydande påverkan på Natura 2000-området. Eftersom den sökta verksamheten, i vart fall tillsammans med den redan pågående, kan antas påverka

miljön i Natura 2000-området på ett betydande sätt kräver verksamheten ett Natura 2000-tillstånd.

Finns det underlag som behövs för en bedömning av om tillstånd kan ges?

Om en verksamhet kan antas påverka miljön i ett Natura 2000-område ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla de uppgifter som behövs för prövningen enligt 7 kap. 28 b och 29 § miljöbalken. En tillståndsansökan ska avvisas på grund av processhinder om miljökonsekvensbeskrivningen har så allvarliga brister att den inte kan utgöra grund för ett ställningstagande till verksamheten eller åtgärdens inverkan på miljön (jfr NJA 2009 s. 321).

Vid en prövning av om tillstånd enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken kan ges ska tillståndsmyndigheten göra en samlad bedömning som är fullständig, exakt och slutlig. Det betyder att miljökonsekvensbeskrivningen måste innehålla en utredning som möjliggör en sådan bedömning. Ett Natura 2000-tillstånd förutsätter att tillståndsmyndigheten kan väga in verksamhetens alla aspekter och samlat pröva återverkningarna på det skyddade området (se NJA 2013 s. 613, p. 13). Underlaget måste ge tillståndsmyndigheten förutsättningar att föreskriva de villkor som behövs för att hindra att skada eller betydande störningar på livsmiljöer och arter i området uppkommer.

Det sätt på vilket bolaget har valt att avgränsa sin ansökan och miljökonsekvensbeskrivning innebär att det saknas ett underlag som gör det möjligt att samlat bedöma den påverkan som den sökta och pågående verksamheten har på Natura 2000-området. Det finns inte heller ett underlag som gör det möjligt att avgöra om de villkor som redan gäller för verksamheten är tillräckliga för att undvika att det uppstår skada på Natura 2000-området. Med den avgränsning som ansökan fått är det dessutom tveksamt om det är möjligt att, vid behov, meddela villkor i alla relevanta delar. Eftersom bolagets ansökan om ändringstillstånd och underlaget för denna inte möjliggör en Natura 2000-prövning i enlighet med de krav som uppställts i praxis, har det varit riktigt av mark- och miljödomstolens att avvisa ansökan. Överklagandet ska därför avslås.

Sammanfattning

Ansökan om ändringstillstånd innebär, i vart fall tillsammans med den redan pågående verksamheten, en risk för betydande miljöpåverkan på Natura 2000-området och det krävs därmed en tillståndsprövning enligt 7 kap. 28 a § första stycket miljöbalken. Eftersom ansökan om ändringstillstånd saknar ett underlag som möjliggör en bedömning av samtliga relevanta miljömässiga konsekvenser och föreskrivande av nödvändiga villkor, har mark- och miljödomstolen haft fog för sitt beslut att avvisa ansökan.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2018-09-25

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Malin Wik, referent, tf. hovrättsassessorn Kristina Dreijer samt f.d. tekniska rådet Staffan Lagergren.

Föredragande har varit Mathilde Degerfeldt.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

SLUTLIGT BESLUT
2017-10-11
meddelad i
Umeå

Mål nr M 1650-16

SÖKANDE

Luossavaara-Kiirunavaara AB, 556001-5835, 981 86 Kiruna
Ombud: Advokat TC

MOTPART

Länsstyrelsen i Norrbottens län, 971 86 Luleå

SAKEN

Ansökan om tidsbegränsat ändringstillstånd avseende dels utökad deponering av anrikningssand, dels utvidgad hantering av rågods mm. i Malmberget/Vitåfors, Gällivare kommun

Avrinningsområde: Kalixälven (4)
Koordinater (Sweref 99 tm): N: 7466194 E: 745080 (Sandmagasinet)

BESLUT

Mark- och miljödomstolen avvisar ansökan.

Dok.Id 284350

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 138	Nygatan 45	090-17 21 00	090-77 18 30	måndag – fredag
901 04 Umeå		E-post: mmd.umea@dom.se		08:30–16:30
		www.domstol.se		

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Orientering.....	3
Domstolens handläggning	3
Yrkanden	4
Domar och beslut	5
Tillstånd till miljöfarlig verksamhet.....	5
Tillstånd till vattenverksamhet	7
Natura 2000-tillstånd.....	7
Ansökan	7
Denna ansökan	7
Nuvarande och ansökt verksamhet.....	9
Miljökonsekvenser	10
Prövningens omfattning	14
Yttranden	16
Inkomna yttranden.....	16
Länsstyrelsen i Norrbottens län	16
LKAB	33
Skäl för beslutet	36
Parternas inställning till ansökans avgränsning.....	36
Mark- och miljödomstolens bedömning.....	37
Hur man överklagar	39

BAKGRUND

Orientering

Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) bryter och förädlar järnmalm i Kiruna, Svappavaara och Malmberget. De färdiga produkterna utgörs i första hand av pellets, men även en viss del sinterfines.

Gruvdriften i Malmberget och Kiruna har pågått i mer än 100 år. Gruvdriften i Svappavaara påbörjades under 1960-talet. Verksamheten avbröts under 1980-talet, men har nyligen återupptagits i dels det tidigare dagbrottet Leveäniemi, och dels i det nya dagbrottet Gruvberget. Bolagets malmförädling i Malmberget bedrivs inom industriområdet Vitåfors, som är beläget cirka 8 km norr om Gällivare och 4 km norr om Malmberget. Restprodukter från malmförädlingen, i första hand anrikningssand, leds via ett processvattensystem till ett dammsystem nordväst om industriområdet. Därifrån förs det mesta vattnet tillbaka till malmförädlingsprocessen. Bräddning sker också till recipient.

Recipient för bolagets processvatten är Lina älv som rinner ut i Ängesån cirka 90 km nedströms Vitåfors. Lina älv tillhör Kalixälvens avrinningsområde och ingår i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem (SE0820430)

I detta mål ansöker LKAB om tillstånd (ändringstillstånd) att få använda rågods även från andra gruvor än Malmberget i anrikningsverket i Vitåfors och att få öka deponeringen av anrikningssand från anrikningsverket.

Domstolens handläggning

LKAB inkom med tillståndsansökan till domstolen den 12 juli 2016. Remissmyndigheter och övriga intressenter har beretts tillfälle att yttra sig över ansökan genom kungörelse. Yttranden har inkommit från Länsstyrelsen i Norrbottens län och Miljö- och byggnämnden i Gällivare kommun. Mark- och miljödomstolen har avgjort frågan utan huvudförhandling, efter skriftlig kommunikering mellan

parterna. LKAB har vid två tillfällen under målets handläggning justerat sina yrkanden i inskränkande riktning.

Nedan redovisas parternas slutliga yrkanden, de delar av ansökan som är relevanta för domstolens prövning i fråga om ansökans avgränsning samt motparternas inställning till ansökan.

YRKANDEN

LKAB yrkar tillstånd (ändringstillstånd) enligt 9 kap. miljöbalken att

- deponera icke-farligt avfall i form av anrikningssand (avfallskod 010306) intill en årlig mängd av 2,5 miljoner ton under 2018, samt
- inom ramen för det i miljödomstolens deldom 2007-12-11 lämnade tillståndet under 2017 och 2018 i Malmberget producera erforderlig mängd rågods samt att för produktionen av slutprodukter i Malmberget även utnyttja rågods från två av bolagets gruvor i Svappavaaraområdet (Leveäniemi och Gruvberget), intill en mängd av 2,8 miljoner ton 2017 och samma mängd 2018.

Därutöver hemställer bolaget om godkännande av den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen och om verkställighetsförordnande.

Bolagets har inte föreslagit några tillkommande villkor, utan anser att verksamheten kan bedrivas inom ramen för tidigare meddelade villkor.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att ansökan har en för snäv avgränsning och att tillstånd inte kan beviljas med stöd av bestämmelserna om ändringstillstånd.

DOMAR OCH BESLUT

Tillstånd till miljöfarlig verksamhet

Tidigare meddelade tillstånd

Koncessionsnämnden för miljöskydd lämnade i beslut den 28 november 1991 tillstånd för LKAB att bryta järnmalm i Malmberget. Malmbehandlingsanläggningarna i Vitåfors har prövats av Koncessionsnämnden i ett flertal beslut, bl.a. den 7 december 1971 och den 16 juni 1989.

Nu gällande grundtillstånd

Umeå tingsrätt, miljödomstolen, har i deldom den 11 december 2007 i mål M 2090-06, lämnat LKAB tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken att i Malmberget bryta intill 20 miljoner ton järnmalm per år samt att vid bolagets malmförädlingsanläggningar i Vitåfors årligen tillverka högst 14 miljoner ton slutprodukter, varav högst 9 miljoner ton prima pellets. Tillståndet omfattar även deponering av inert avfall i form av gråberg intill en mängd av 6,3 miljoner ton per år, deponering av icke-farligt avfall i form av anrikningssand intill en mängd av 2,2 miljoner ton per år, samt mottagning, behandling, lagring och deponering av icke-farligt avfall från svavelreningsprocessen intill en mängd av maximalt 30 000 ton per år.

Ändringstillstånd

Mark- och miljödomstolen har även i dom den 8 maj 2014 i mål M 1746-12 lämnat LKAB tillstånd enligt 16 kap. 2 § miljöbalken (ändringstillstånd) att deponera icke-farligt avfall i form av gråberg dels i de deponier i vilka deponering av gråberg får ske enligt miljödomstolens deldom den 11 december 2007 (mål M 2090-06), dels i Tingvallskulle före detta dagbrott, intill en mängd av 8 miljoner ton under 2013 samt 9 miljoner ton per år under åren 2014, 2015 och 2016 och därefter intill en mängd av 6,3 miljoner ton per år.

Gällande villkor

För den miljöfarliga verksamheten gäller idag slutliga villkor föreskrivna dels i grundtillståndet genom deldom den 11 december 2007 (villkor 1, 5-11 och 13), deldom den 19 maj 2015 (villkor 15-31) och deldom den 16 december 2015 (villkor 32) samtliga i mål M 2090-06, dels i dom om villkorsändring den 2 februari 2010 i mål M 1821-09 (villkor 4), dom om villkorsändring den 14 januari 2014 i mål M 2480-13 (villkor 2 och 3) och dom om ändringstillstånd den 8 maj 2014 i mål M 1746-12 (villkor 12 och 14). I mål M 2090-06 återstår att pröva behovet av villkor för utsläpp till luft av kväveoxider. I provotidsredovisning, som inkom till domstolen den 28 september 2017, anser bolaget att det saknas såväl processinterna som reningstekniska åtgärder eller kombinationer av sådana åtgärder som kan föreskrivas i form av åtgärdsvillkor eller läggas till grund för villkor med begränsningsvärden. Bolaget föreslår därför att provotiden avslutas utan att sådana villkor föreskrivs. Bolaget avser dock att fortsätta utreda frågan om minskade utsläpp av kväveoxider.

Anmälan

Utöver ovan beskriven provning har bolaget till tillsynsmyndigheten anmält försök avseende intag av rågods från bolagets gruvor i Svappavaaraområdet (Gruvberget, Leveäniemi och Mertainen) samt från Kiruna. Försöken avser produktutveckling i förädlingsverken inom Vitåfors gruvindustriområde med parallell utvärdering av utsläppsbilden från verksamheten. Anmälan har skett dels för perioden den 1 april 2016 till och med den 30 juni 2017, dels för perioden den 1 juli 2017 till och med den 30 november 2017. Länsstyrelsen har i beslut den 22 april 2016 och den 5 juli 2017 lämnat anmälan utan åtgärd. I anledning av att anmälan kompletterats på grund av en konstaterad felaktig beräkning av halt ammoniakkväve i bräddat vatten har länsstyrelsen framhållit vikten av att försöken görs så att föreskrivna villkor för utsläpp till vatten kan innehållas.

Tillstånd till vattenverksamhet

Tillstånd att anlägga sand- och klarningsmagasin inom gruvindustriområdet i Vitåfors har meddelats separat. Tillstånd till det ursprungliga dammsystemet lämnades av Norrbygdens vattendomstol i dom den 2 februari 1953. Dammsystemet har därefter kompletterats och byggts på i etapper. Tillstånd till dammhöjning och andra kompletterande åtgärder har på senare tid meddelats genom dom den 21 juni 2006 (mål M 2536-05), dom den 11 juni 2010 (mål M 2806-08) och dom den 21 februari 2014 (mål M 1745-12).

Natura 2000-tillstånd

Något tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken för verksamheten i Malmberget/Vitåfors föreligger inte.

ANSÖKAN

Till ansökan finns bifogat bland annat en teknisk beskrivning och en miljökonsekvensbeskrivning, båda avseende utökad deponering av avfallssand vid sandmagasin samt intag av externt rågods vid Vitåfors industriområde, samt en avfallshanteringsplan, en säkerhetsrapport och en konceptuell efterbehandlingsplan, samtliga avseende LKAB:s verksamhet i Malmberget.

Bolaget har i ansökan och i senare yttranden anfört i huvudsak följande, såvitt nu är av intresse.

Denna ansökan

Bolaget har tillstånd bland annat att deponera anrikningssand intill en mängd av 2,2 miljoner ton årligen. På grund av varierande och periodvis lägre järnhalt i sovrat rågods från malmbrytningen i Malmberget har mängden anrikningssand (synonymt med vad som nedan även kallas avfallssand) ökat trots att det tillstånd som bolaget har att bryta intill 20 miljoner ton järnmalm per år inte utnyttjas. Mängden anrikningssand ökar även något på grund av den försöksdrift med användning av rågods från bolagets andra gruvor som anmälts enligt vad som också framgår nedan.

Bolaget ansöker därför nu om ett tidsbegränsat ändringstillstånd för utökad deponering av anrikningssand under 2018 intill en årlig mängd om 2,5 miljoner ton.

Lägre järnhalt i rågodset från Malmberget gör även att mer rågods per ton slutprodukt kan krävas än vad som redovisades vid tillståndsprövningen 2007. Bolaget vill därför att tillståndet ska förtydligas till att avse erforderlig mängd rågods.

Mot samma bakgrund, men dessutom på grund av att rågodsbrist kan uppstå i Malmberget/Vitåfors av produktionstekniska skäl hemställer bolaget även om tillstånd att under 2017 och 2018 vid malmförädlingsanläggningarna i Vitåfors använda så kallat externt rågods, det vill säga rågods från bolagets gruvor i Svappavaaraområdet (Gruvberget och Leveäniemi). I den ansökan som låg till grund för nu gällande tillstånd beskrevs att rågods från Kiruna skulle nyttjas i malmförädlingsverksamheten i Malmberget till dess att gruvan i Malmberget uppfyllde rågodsbehoven.

Under 2015 uppgick produktionen i Malmberget till 16,3 miljoner ton järnmalm och 8,5 miljoner ton slutprodukter. Deponeringen under året av avfallssand uppgick till 1,4 miljoner ton.

Bolaget har efter anmälan till tillsynsmyndigheten medgivits möjlighet att under en period använda rågods från bolagets andra gruvor för försök inriktade mot produktutveckling och miljökonsekvenserna därav. Bolagets avsikt är att därefter med stöd av de erfarenheter som erhålls från försöken, hos mark- och miljödomstolen ansöka om permanent tillstånd för deponering av erforderlig mängd avfallssand med användning av rågods från bolagets andra gruvor efter 2018. Nu föreliggande ansökan avser att överbrygga tiden fram till dess för att möjliggöra därunder planerad produktion. Bolaget anser sig således redan nu ha underlag för att kunna konstatera att den produktionen är tillåtlig, vilket bland annat innefattar att bolaget förutsätter att för grundtillståndet föreskrivna villkor ska kunna innehållas också vid produktion enligt ett erhållet ändringstillstånd.

Nuvarande och ansökt verksamhet

Efter uppfordring av i gruvan bruten järnmalm sovras denna i en torr process för avskiljning av sidoberg. Därefter anrikas det från sovringen erhållna rågodset i en våt process med magnetseparering, vilket resulterar i den slig som i första hand utgör råvara för produktion av pellets. Vid anrikningen uppkommer även avfalls-sand som ett avfall uppblandat med vatten i en slurry. Fastkoncentrationen i slurryn ökas i förtjockare med flockningsmedel. Efter avslamning av vatten pumpas avfalls-sanden ut till sandmagasinet där den deponeras.

Under de kommande åren bedöms det finnas tekniska begränsningar i Malmbergets underjordsgruva som kan leda till att produktionen i gruvan inte är tillräcklig för att försörja förädlingsverken i Malmberget/Vitåfors med rågods i erforderlig mängd. Järnhalten i det rågods som produceras i Malmberget bedöms dessutom fortsatt kunna variera och vara lägre på olika nivåer och i olika malmkroppar. Sammantaget gör det att annat rågods från bolagets övriga gruvor behöver tillföras för att hålla produktionen av pellets uppe i planerad omfattning. Dessa faktorer tillsammans med att bolaget även av andra skäl behöver en större flexibilitet i sin produktion gör att bolaget nu begär tillstånd att ta in på respektive brytningsort sovrat rågods med ursprung i bolagets andra gruvor i Svappavaaraområdet och i Kiruna till förädlingsverken i Malmberget/Vitåfors. Bolaget bedömer att en inblandning av upp till cirka 25 % rågods från bolagets andra gruvor kommer att bli aktuell under nu ansökt tid. Fördelningen av denna andel på de olika gruvorna måste bolaget ha frihet att bestämma utgående från vid varje tidpunkt aktuell tillgång, malmernas karakteristik och föreliggande kundkrav beträffande produktkvalitet.

Eftersom dessutom järnhalten i rågods från gruvorna inom Svappavaaraområdet inte är högre än den framtida bedömda järnhalten i Malmbergsgruvan måste mängden avfallssand förutsättas öka även vid användning av rågods från gruvor i detta område. Bolaget bedömer att deponeringen av avfallssand kommer att behöva uppgå till mellan cirka 2,25 miljoner ton och 2,55 miljoner ton till och med 2018. Det kan nämnas att vid full tillåten produktion om 14 miljoner ton slutprodukter

räknar bolaget med att deponeringen av avfallssand skulle kunna komma att uppgå till drygt 4 miljoner ton/år och behovet av rågods från bolagets andra gruvor nå upp till mer än 6 miljoner ton/år.

Avfallssanden kommer liksom hittills att tillföras sandmagasinet med så kallad spigottering syftande till att bland annat bygga upp beacher av sand intill magasinets dammvallar. Beroende på mängden och fördelningen av rågods mellan ursprungsgruvorna bedöms avfallssanden ha något varierande egenskaper vad gäller kornstorlek. Anrikningssand med ursprung i rågods från Leveäniemi kommer exempelvis att vara mer finkornig än sand från Malmberget. Med beaktande av detta vid den eftersträvade uppbyggnaden av sandbeacher bedöms skillnaderna i materialegenskaper inte påverka dammsäkerheten.

Bolaget erhöll under 2014 tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken att höja sandmagasinets dammvallar. Efter planerade dammhöjningar under 2016 och 2017 beräknas deponeringskapaciteten uppgå till cirka 10 miljoner ton räknat från början av 2016. Den kapaciteten kommer givetvis att tas i anspråk snabbare i och med förutsatt ökad deponering av avfallssand jämfört med vad som tidigare kunnat bedömas. Arbete pågår med en ansökan om permanent tillstånd till en mer omfattande användning av externt rågods och ökad deponering av anrikningssand med inriktningen att ge in den när aktuell ansökan prövats.

Miljökonsekvenser

Övergripande bedömning

Miljökonsekvenser av den ansökta ändrade verksamheten har beskrivits i miljökonsekvensbeskrivningen, med bland annat omfattande redogörelser för de utredningar som genomförts beträffande rågodsets karaktäristik, klassning och påverkan på utgående vatten.

Ett så kallat nollalternativ är redovisat i miljökonsekvensbeskrivningen baserat på att tillstånd inte erhålls till nu ansökta ändringar. Konsekvensen av nollalternativet

är att gällande tillstånd för produktion av slutprodukter i Malmberget inte kan utnyttjas, innefattande att befintlig produktionskapacitet inte kan utnyttjas.

Under den tid som anmälda försök med användning av externt rågods har för verksamheten i Malmberget/Vitåfors föreskrivna villkor innehållits. Detta avser även det slutliga villkor gällande utsläpp till vatten av kväve som föreskrivits av mark- och miljödomstolen i deldom den 19 maj 2015 och som numera vunnit laga kraft. Bolaget har ingen anledning att göra någon annan bedömning gällande förhållandena vid ansökt produktion.

Vattenvårdsfrågor

Inblandning av aktuella mängder rågods från bolagets andra gruvor bedöms inte förändra avfallssandens kemiska egenskaper i några väsentliga avseenden.

Genomförda laktester visar med undantag beträffande sulfat från Leveäniemi-rågods att avfallssanden oavsett ursprung uppfyller acceptanskriterierna för en inert avfallsdeponi. Efter blandning av Leveäniemi- och Malmbergsgods så kommer sanden att uppfylla kraven för en inert deponi även med avseende på sulfat. Test av avfallssandens buffringsförmåga visar att inblandning av de tänkbara externa rågodsen är positiv med avseende på avfallssandens syrabildningspotential jämfört med avfallssand från enbart Malmberget. Anrikningssanden kommer att innehålla något för höga metallhalter för att kunna klassas som inert, och klassas därför som icke-farligt avfall.

Malmen från samtliga gruvor utgörs av så kallade apatitjärnmalmer med förhöjt innehåll av fosfat. Halten apatit varierar dock relativt mycket mellan och inom bolagets sandmagasin. Genom att merparten av rågodset oförändrat kommer att ha sitt ursprung i Malmbergsgruvan bedöms inte den framtida avfallssandens innehåll av apatit skilja sig signifikant från innehållet i dagens sand.

Bolagets recipient Lina älv utgör en vattenförekomst uppströms bolagets verksamhet och Lina älv nedströms en annan. Lina älv har av vattenmyndigheten bedömts ha måttlig ekologisk status både nedströms och uppströms bolagets

verksamhet. Nedströmsdelen har dock givits måttlig status enbart av hydro-morfologiska faktorer som inte har med bolagets verksamhet att göra. Till exempel har kvalitetsfaktorn bottenfauna ej klassats i denna vattenförekomst, medan bottenfaunan klassats som måttlig i vattenförekomsten uppströms. Miljökvalitetsnormen är god ekologisk status 2015.

De i bolagets regi genomförda undersökningarna i Lina älv 2010 och 2014 har lett till den samlade bedömningen att det i dagsläget inte finns några indikationer på att gruvverksamheten har någon negativ effekt på biologin i recipienten Lina älv med avseende på bottenfauna och kiselalger.

Den kemiska statusen i Lina älv uppströms och nedströms bolagets industriområde är också klassad som god kemisk status med samma miljökvalitetsnorm 2015. I miljökonsekvensbeskrivningen konstateras att nuvarande uppmätta medelhalter i recipienten Lina älv nedströms bolagets utsläpp av bräddvatten inte överskrider i Havs- och vattenmyndighetens föreskrift 2013:19 angivna gränsvärden för god kemisk ytvattenstatus enligt föreskriftens bilaga 6. Med undantag för uppmätta utsläpp av koppar omedelbart nedströms utsläppet överskrider inte heller bedömningsgrunderna för god kemisk status vad gäller särskilda förorenande ämnen enligt föreskriftens bilaga 2, däribland ammoniakkväve.

Högre kvävehalter i till Lina älv bräddat processvatten kommer att medföra högre kvävehalter strax nedströms bolagets utsläppspunkt. Därvid bedöms utsläppen av ammoniumkväve öka och därmed även utsläppen av ammoniakkväve. Trots det beräknas god kemisk status uppnås för ammoniakkväve. Även framtida maxhalter har beräknats. I dessa extrema lägen antas lågvatten i Lina älv samtidigt med maxflöde av bräddningen och hittills uppmätta maxtemperaturer och pH i älv och bräddvatten. Även under dessa extrema förutsättningar ligger maxhalterna ammoniakkväve under bedömningsgrunden för god status i Lina älv. Ammoniakhalterna bedöms därmed inte ge upphov till vare sig kroniskt toxiska effekter eller akut toxicitet i Lina älv.

Mark- och miljödomstolen har i deldom den 19 maj 2015 föreskrivit ett villkor för tillåtet innehåll av ammoniakkväve i bräddvatten. I villkoret har mark- och miljödomstolen bland annat föreskrivit att halten ammoniakkväve som årsmedelvärde inte får överstiga 2,2 mg/l i bräddat vatten. Det kan framhållas att villkoret enligt mark- och miljödomstolens uttryckliga domskäl är föreskrivet i syfte att Havs- och vattenmyndighetens vid tiden för domen föreslagna, och därefter fastställda, bedömningsgrunder för god kemisk status avseende särskilda förorenande ämnen skulle kunna innehållas i Lina älv.

I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas uppskattningar baserade på uppmätta och beräknade värden av halter i bräddat vatten beräknade enligt villkorets förutsättningar med inblandning av rågods från bolagets andra gruvor. Resultatet indikerar att den av mark- och miljödomstolen föreskrivna utsläppsnivån inte kommer att kunna innehållas. Det bör framhållas att nu åsyftade uppskattade värden avser bedömningar vid full tillståndsgiven produktion. Det betyder att det finns alla förutsättningar att genom successivt ökad produktion och därvid ökad inblandning av rågods från bolagets andra gruvor utvärdera vilka faktiska utsläpp av ammoniakkväve som uppkommer. Därtill kan även möjligheten att vidta utsläppsreducerande åtgärder övervägas.

Inblandning av olika aktuella rågodsmixer antas inte påverka nuvarande bedömningar beträffande utsläpp av metaller och fosfor. Sett över året bedöms statusen även fortsättningsvis vara god nedströms bolagets utsläpp. Fosfor är det näringsämne som främst styr bioproduktionen och i förlängningen eventuell övergödning i Lina älv. Eftersom fosforhalten inte förväntas öka, utan även fortsättningsvis ligga på halter som motsvarar näringsfattiga förhållanden bedöms risken för övergödning av recipienten inte öka även om den totala kvävemängden ökar.

Luftvårdsfrågor

Användning av rågods från bolagets andra gruvor i Malmberget/Vitåfors medför ökade transporter inom industriområdet efter avlastning från järnvägsvagnar till upplag vid Nalo i anslutning till sandmagasinet och därefter åter till pelletsverken. Transporterna medför framför allt en möjlig ökad risk för damning. Bolaget bedömer att med de försiktighetsmått bolaget vidtar kan damning från transporter och uppläggning av rågods begränsas så att störningar av betydelse inte uppstår. Skulle problem ändå uppstå kan pågående arbeten avbrytas och/eller dammbekämpning med bevattning sättas in. Frågor om diffus damning kommer att hanteras inom ramen för villkor 15 och 16 i deldomen 2015-05-19. I deldomen har tillsynsmyndigheten dessutom erhållit delegation att meddela ytterligare villkor som kan behövas om åtgärder för att minska diffus damning.

Bolaget bedömer att användning av rågods inte kommer att ge några konsekvenser vad gäller utsläpp till luft från pelletsverken.

Prövningens omfattning

Sjön Nalojärvi, med sitt utlopp till Lina älv, ingår inte i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem. Metallhalterna eller andra förhållanden i recipienten Lina älv kommer inte att förändras av den nu ansökta verksamheten på ett betydande sätt. Bedömningarna är gjorda för en väsentligt högre produktion och således med betryggande säkerhet. Något Natura 2000-tillstånd behövs inte för bolagets begärda ändringstillstånd.

Den påverkan som verksamheten förorsakar i recipienten torde desutom i allt väsentligt ha förekommit som ett resultat av den verksamhet i Malmberget/Vitåfors som bedrevs redan före den 1 juli 2001. Så kallat Natura 2000-tillstånd krävs inte för verksamhet som påbörjats före nämnda datum enligt gällande övergångsbestämmelser (SFS 2001:437).

Bolagets nu aktuella ansökan avser ett ändringstillstånd i förhållande till grundtillståndet meddelat genom deldom den 11 december 2007. Ansökan utgör ett

tydligt exempel på sådana angelägna och brådska ändringar eller utökningar av verksamheten som i förarbetena till 16 kap. 2 § miljöbalken (prop. 2004/05:129), till skillnad från vad som uttalades i miljöbalkspropositionen, anses kunna hanteras som ändringstillstånd.

Verksamheten enligt den aktuella anmälan till tillsynsmyndigheten om användning av externt rågods är en förutsättning för att erhålla kunskap om eventuella förändringar i produktkvalitet, utsläpp, förbrukning av energi och kemikalier m.m. inför den ansökan om tillstånd till en mer permanent och mer omfattande ansökan om användning av externa rågods och ökad deponering av anrikningssand som bolaget förbereder. Det finns dock inget absolut samband mellan den ökade deponeringen av anrikningssand och användningen av externt rågods, eftersom samma ökning av mängden anrikningssand bedöms vara nödvändig också om enbart rågods från Malmberget skulle kunnat användas.

Tillgängligt underlag i denna ansökan bedöms vara tillräckligt för att kunna bedöma konsekvenserna av den nu ansökta till under 2017 och 2018 tidsbegränsade och mindre omfattande verksamheten. Däremot saknas ett fullständigt underlag för prövning av en ansökan om permanent tillstånd till en mer omfattande användning av externt rågods och ökade deponering av anrikningssand.

Bolaget arbetar även med ansökningar i fråga om utökad sidobergsdeponering samt godkännande av förstärkningsarbeten gällande sandmagasinet. Väsentliga utrednings- och arbetsmoment saknas innan de ansökningarna kan ges in. Ett nära tekniska och miljömässiga samband mellan dessa frågor och de i denna ansökan aktuella frågorna saknas.

YTTRANDEN**Inkomna yttranden**

Länsstyrelsen i Norrbottens län och LKAB har yttrat sig vid fem tillfällen vardera. Nedan redovisas ett sammandrag av dessa yttranden i de delar som har betydelse för frågan om ansökans avgränsning.

Utöver vad som framgår nedan har länsstyrelsen har även framfört att ansökan, om den ska prövas, behöver kompletteras i fråga om miljöpåverkan från transporter till och från anläggningen samt i fråga om efterbehandlingsåtgärder i ett långtidsperspektiv, även kopplat till frågan om efterbehandlingskostnader och ekonomisk säkerhet. Miljö- och byggnämnden i Gällivare kommun har inte haft någon erinran mot ansökan, men har lämnat vissa synpunkter i fråga om damning och blandning av rågods.

Länsstyrelsen i Norrbottens länSammanfattning

Med den avgränsning av ansökan som bolaget nu har ansatt, det vill säga utan en prövning enligt rekvisiten i 7 kap. 28 a § och 28 b §§ miljöbalken (Natura 2000-prövning), har länsstyrelsen svårt att se att ett sådant tidsbegränsat ändringstillstånd som bolaget har hemställt om ska kunna komma ifråga. Länsstyrelsen bedömer att samtliga miljöeffekter som kan förutses ha koppling till den aktuella ansökan och vilka miljöskyddsåtgärder som bör komma ifråga för att säkerställa att påverkan begränsas nu svårigen kan bedömas, däribland beträffande utsläpp via sjön Nalöjärvi och Nalöjoki till Lina älv.

Även om ansökan kan uppfattas vara en sådan angelägen och brådskande ändring som åsyftas i förarbetena till 16 kap. 2 § miljöbalken (prop. 2004/05:129) ska kunna hanteras som ett ändringstillstånd, kan säkerställandet av skyddet för människors hälsa och miljön inte åsidosättas ens för en begränsad tid. Länsstyrelsen bedömer att nyss nämnda skydd för miljön inte kan anses vara säkerställt, däribland med hänsyn

till gällande miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten. Detta eftersom bolaget inte har föreslagit några skyddsåtgärder och/eller föreskrifter om begränsningsvärden för utsläpp till vatten, alternativt otillräckliga sådana.

Med hänsyn till att prövningens omfattning enligt förarbetena (prop. 2004/05:129, s. 62-63) alltid bör bestämmas utgåendes från vad som ur miljösynpunkt är nödvändigt med anledning av den sökta ändringen, anser länsstyrelsen att det finns tillräckliga skäl för att i vart fall förena det sökta ändringstillståndet med en Natura 2000-prövning. Detta ska ses i ljuset av att någon Natura 2000-prövning inte tidigare har företagits av bolagets verksamhet, samtidigt som praxis härvidlag har skärpts under senare år.

Länsstyrelsen anser nämligen att det står klart att bolagets utsläpp av processvatten från verksamheten redan nu påverkar den skyddade vattenförekomsten, tillika recipienten Lina älv på ett betydande sätt. Detta samtidigt som förekomsten endast har måttlig ekologisk status och då det finns en inte obetydlig risk för tillkommande/otillåten påverkan genom den sökta ändringen. Länsstyrelsen är därför beredd att framställa yrkanden om begränsningsvärden för att säkerställa att påverkan begränsas.

Av betydelse för prövningsfrågan är även att bolaget uppgett att det alltså saknas ett fullständigt underlag för prövning av ansökan om permanent ändringstillstånd till utökad användning av externt rågods och utökad deponering av anrikningssand. Länsstyrelsen ställer sig frågande till vilket underlag som saknas för prövning av ansökan om permanent ändringstillstånd, men som inte behövs i förevarande mål.

Såvitt länsstyrelsen nu kan bedöma är det inte heller klarlagt hur det sökta ändringstillståndet ska begränsas till att enbart avse ändringen och med hänsyn till det ovan nämnda kopplas till de tidigare meddelade villkor för verksamheten som har ett samband med ändringen. Vissa frågor som kan vara av betydelse för prövningen, och som är direkt kopplade till påverkan från utvinningsavfalls-

anläggningen, synes ännu inte vara klarlagda. Det finns exempelvis mycket lite information i bolagets ansökan om utsläppen från den del av sandmagasinet som är anlagd i del av sjön Nalöjärvi och som via vattendraget Nalöjoki utmynnar i Lina älv. Denna del av sandmagasinets dammar har bolaget dessutom haft stabilitetsproblem med som ännu inte är klarlagda, och som är av betydelse för att kunna bedöma utvinningsavfallsanläggningens strukturella integritet enligt förordningen (2013:319) om utvinningsavfall. Detsamma gäller vilka utsläpp som härrör från det till sandmagasinet i direkt anslutning belägna Nalo gråbergssupplag, vars lakvatten utmynnar i samma utsläppspunkter som utsläppen från sandmagasinet. I motsats till vad bolaget har anfört synes det föreligga nära tekniska och miljömässiga samband mellan dessa frågor och de i ansökan aktuella frågorna.

Eftersom samtliga miljöeffekter som kan förutses ha koppling till bolagets ansökan och vilka miljöskyddsåtgärder som i sin helhet bör komma ifråga nu svårligen kan bedömas, bedömer länsstyrelsen att det bör övervägas om inte utgångspunkten för prövningen snarare bör vara att bolagets ansökan ska avse verksamheten i sin helhet och prövningen utmynna i ett nytt tillstånd för hela verksamheten, eller i vart fall för samtliga delar som ger upphov till utsläpp till vatten.

Vattenhanteringen

Länsstyrelsen bedömer att det råder oklarhet om den faktiska miljöpåverkan direkt kopplad till den nu aktuella utvinningsavfallsanläggningen (sandmagasinet). Den påverkan som redan nu råder kan vara betydande. Likaså kan den tillkommande påverkan som ändringen påkallar inte vara så helt obetydlig som bolaget synes göra gällande.

Det är, som framgår nedan, konkret fråga om att den i ansökan redovisade påverkansbilden nu inte är fullständig eftersom utsläppen av processvatten genom dammarna till sjön Nalöjärvi och via vattendraget Nalöjoki till Lina älv är bristfälligt beskrivna av bolaget. Av bolagets miljökonsekvensbeskrivning (bilaga B, avsnitt 3.3.2 Bräddning till recipient, s. 15) framgår endast att ett visst läckage äger rum till sjön Nalöjärvi och att detta läckage inte bedöms öka från sandmagasinet.

Det framgår emellertid inte vad bolaget bygger denna bedömning på och hur det mäter eller bedömer det nuvarande läckaget till sjön. Av de handlingar som ligger till grund för tillståndet att anlägga dammen över sjön framgår att de nedre delarna av dammen skulle anläggas såsom en stendamm. Enligt länsstyrelsens bedömning kan en sådan grundläggning medföra betydande läckage av processvatten till sjön. Det kan därför föreligga en högst betydande osäkerhet i vilka flöden som egentligen förekommer från sandmagasinet till Nalöjärvi redan nu.

Vidare ställer sig länsstyrelsen frågande till om och i så fall hur nyss nämnda utsläpp (direkta och indirekta) kan särskiljas från de sannolikt tidvis inte obetydliga lakvattenflöden från det närmast belägna gråbergsupplaget, Nalo gråbergsdeponi. Lakvattnet från nyss nämnda deponi/utvinningsavfallsanläggning belastar samma recipient genom Nalöjärvi. Frågan är relevant med hänsyn till att bolaget har valt att inte ta med planerna på förändrad deponering av gråberg i förevarande mål och dess miljöpåverkan, även om del av nyss nämnda gråbergsdeponier påverkar samma recipient i olika avseenden som det nu aktuella sandmagasinet. Av bolagets avfallshanteringsplan (avsnitt 4.5.2.1 Vattenbalans för gråbergsupplag Nalo, s. 18-19) framgår att upplaget dränerar till sandmagasinet och att två diken finns som leder vatten förbi upplaget.

Till saken hör att bolaget numera helt eller delvis leder in vatten både från dikes-systemet öster om sandmagasinet med ursprung i både Nalo gråbergsdeponi och bergslutningen in till klarningsmagasinet. Detta vatten kan nu tidvis sannolikt antingen belasta och/eller späda ut det processvatten som avvattnas från det nu aktuella sandmagasinet till Lina älv på ett icke obetydligt sätt. Länsstyrelsen bedömer emellertid att det föreligger oklarheter härvidlag. I motsats till vad bolaget har anfört synes det emellertid föreligga nära tekniska och miljömässiga samband mellan dessa frågor och de i ansökan aktuella frågorna.

Länsstyrelsen vill med det ovan nämnda konkret peka på att ändringen inte kan bedömas isolerad från sitt sammanhang. Det ovan nämnda är sådana aspekter som

ställer krav på vad bolaget både ska kunna bedöma och beskriva för att prövningen ska ha en sådan omfattning att relevanta miljömässiga konsekvenser kan beaktas och att det kan säkerställas att de får den reglering som bedöms nödvändig.

Länsstyrelsen bedömer att det i och för sig kan uppfattas som att den nu sökta ändringen, det vill säga att öka den föreskrivna högsta tillåtna deponerade mängden anrikningssand från 2,2 miljoner ton per år till 2,6 miljoner ton per år under 2017 och 2018, är en både mindre och väl avgränsad ändring i sig. Det är emellertid fråga om en ca 18 % ökning av den högsta tillåtna deponeringsmängden per år i det befintliga sandmagasinet, vilket länsstyrelsen inte anser är en i sammanhanget obetydlig ökning. Med ökad deponeringshastighet följer vanligtvis ökad omsättning av processvatten i ett redan begränsat system.

Givet att bolaget inte bygger ut sand- och klarningsmagasinet i syfte att kunna lagra både större mängder anrikningssand och processvatten, kan det inte uteslutas att detta rimligtvis leder till ett proportionellt ökat behov av att brädda större mängder processvatten till recipienten per år än vad nu gällande tillstånd förutsätter. Länsstyrelsen har emellertid inte kunnat finna någon närmare information om detta i bolagets miljökonsekvensbeskrivning, vilket är en fråga som rimligtvis borde ha behandlats närmare.

Till saken hör att bolaget redan nu har ett klarningsmagasin med mycket begränsad kapacitet att lagra processvatten. Därför kan det rimligtvis inte påräknas att klarningsmagasinet ska kunna lagra de ytterligare inte obetydliga mängder processvatten som kan komma att uppstå genom den ökade deponeringsmängden, utan att bräddning måste tillgripas. Därutöver tillkommer, som bolaget i och för sig mycket riktigt har anfört (se bilaga B2 , avsnitt 3.1 Flödena i Lina älv och bräddflöde till recipient, s. 8), att bräddningen till Lina älv kommer att öka något och äga rum året runt, på grund av att andelen gruvvatten successivt ökar från gruvan på djupet.

Det är i sammanhanget av betydelse att bolagets utsläpp tidvis kan utgöra en så stor andel som uppemot 40–45 % av Lina älvs flöde nedströms bolagets utsläppspunkt. Av betydelse för frågan om vilken belastning som bolagets verksamhet verkligen ger upphov till är även vilken osäkerhet i resultat och mätdata som bolaget har redovisat och som ligger till grund för bolagets bedömningar.

Utsläpp av processvatten förekommer inte bara från sandmagasinet till recipienten, utan även genom läckage från den del av sandmagasinet som innesluts av Nalodammen till sjön Nalöjärvi och som via vattendraget Nalöjoki (mätpunkt MVA75) utmynnar i Lina älv. Nyss nämnda mätpunkt har såvitt länsstyrelsen känner till även signifikant högre konduktivitet än referensstationen i Lina älv (MVA 02). Detta sannolikt på grund av diffust läckage av processvatten från del av sandmagasinet via sjön Nalöjärvi.

Länsstyrelsen har inte kunnat finna några uppgifter i ansökan om nyss nämnda utsläpp trots att det kommer från den utvinningsavfallsanläggning som nu är föremål för prövning. Länsstyrelsen anser att det är uppenbart att bolagets ansökan avser ändrad verksamhet, vilket inbegriper användning av anläggningarna. Att redovisa samtliga utsläpp och läckage av betydelse för prövningen är en del i miljöbalkens bevisbörda, det vill säga att sökanden ska visa samtliga utsläpp som kan påverka människors hälsa och miljön. Länsstyrelsen uppfattar därför att det saknas ett tillräckligt tillförlitligt underlag för att nu bedöma den samlade påverkan av bräddat vatten i recipienten från sandmagasinet och om läckaget kommer att öka till följd av den sökta ändringen.

Krav på samlad prövning

Verksamheterna i Malmberget har ett nära samband

Bolaget har nyligen vidtagit åtgärder i del av sandmagasinets dammar och även aviserat en planerad utökad sidobergsdeponering i Malmberget. Inga av dessa genomförda eller planerade åtgärder omfattas av föreliggande ansökan. Länsstyrelsen anser att den uppdelning bolaget nu har ansatt kan ifrågasättas vara till gagn

för en effektiv, transparent och processekonomisk tillståndsprövning genom att dela upp och vid flertalet tillfällen låta pröva sådana tillståndsfrågor som har nära tekniska och miljömässiga samband.

Mark- och miljööverdomstolen har genom ett antal vägledande domar uttalat att det är sökanden som bestämmer prövningsramen, men att det ytterst åligger tillståndsmyndigheten att ta ställning till om en ansökan har den avgränsning som krävs för att kunna ligga till grund för prövning. I rättsfallet MÖD 2006:54 angående tillstånd till anläggande av ett nytt sandmagasin och deponering av anrikningssand vid Bolidengruvan i Skellefteå fann mark- och miljööverdomstolen exempelvis att det av miljömässiga och produktionstekniska skäl var nödvändigt med en samordning av prövningen av anrikningsverket och sandmagasinet. Som länsstyrelsen tidigare har anfört finns det anledning att överväga ett sådant synsätt även i förevarande mål.

I stället för den av bolaget nu angivna prövningsramen, bedömer länsstyrelsen att det snarare bör övervägas om inte utgångspunkten för prövningen istället bör vara att bolagets ansökan i vart fall bör omfatta samtliga delar av verksamheten som ger upphov till betydande utsläpp till vatten. Med det nyss nämnda menar länsstyrelsen att prövningen i vart fall borde inbegripa både närmast belägna gråbergsupplag och sand- och klarningsmagasin. Detta mot bakgrund av att det föreligger både nära tekniska och miljömässiga samband mellan nyss nämnda anläggningar.

Som länsstyrelsen har anfört ovan leder utsläppen av lakvatten från det till sandmagasinet närbelägna Nalo gråbergsupplag/sidobergsdeponi både till det nu aktuella sandmagasinet och till sjön Nalöjärvi. Nyss nämnda sjö är även recipient för läckagevatten/lakvatten från sandmagasinet. Det är därför svårt att även få klarhet i vilka miljöskyddsåtgärder som i sin helhet bör komma ifråga. Bolaget har inte redogjort för några sådana.

En del av sandmagasinets dammar vid sjön Nalöjärvi har visat sig ha uppenbara brister i stabilitet och utförande (grundlagd på torvlager). Det kan ifrågasättas om de

skyndsamma förstärkningsarbeten som bolaget har vidtagit är tillräckliga. Frågan om förstärkningsarbeten för sandmagasinets damm och i synnerhet dess stabilitetsproblem kan under inga omständigheter åsidosättas eftersom dessa redan nu har direkt koppling till vad som ska beskrivas enligt förordningen (2013:319) om utvinningsavfall, för att kunna bedöma utvinningsavfallsanläggningens strukturella integritet (förmåga att hålla kvar utvinningsavfall inom anläggningen på avsett sätt).

Länsstyrelsen vill i sammanhanget återknyta till uttalandena i prop.1997/98 (del 2, s. 112 och 171) om vikten av överblickbarhet, möjlighet till kontroll och efterlevnad av tillstånd. Det är även av vikt att prövningen ska ha en sådan omfattning att relevanta miljömässiga konsekvenser kan beaktas och att det kan säkerställas att de får den reglering som bedöms nödvändig, allt i enlighet med vad mark- och miljööverdomstolen har uttalat enligt ovan. Det kan ifrågasättas om så nu är fallet.

Likheter med tidigare tillståndsprövning för Gruvberget

I förevarande mål finns ett flertal beröringspunkter, i vissa fall identiska, med bolagets ansökan om tillstånd för Gruvberget. Miljööverdomstolen uttalade i sina domskäl bland annat vad som anges nedan (dom den 10 mars 2011, mål nr M 4866-10). Bolagets överklagan fick inte prövningstillstånd av Högsta domstolen.

”I detta fall delar Miljööverdomstolen Naturvårdsverkets bedömning att den ansökta verksamheten har såväl ett geografiskt som tekniskt och miljömässigt samband med den befintliga verksamhet avseende malmförädling som bolaget bedriver i Svappavaara. Vattnet som ska pumpas upp från det nya dagbrottet kommer att ledas till det befintliga recipientmagasinet. All tillförsel av vatten dit från bolagets samlade verksamhet på platsen och den påverkan som det har ska prövas och regleras, och detta bör göras i ett sammanhang. Det förhållandet att utsläppet till recipienten från den nu tillståndsgivna verksamheten inte har kunnat regleras i den överklagade tillståndsdomen, eftersom recipientmagasinet inte omfattas av ansökan utan regleras i ett annat tillstånd, visar att den av bolaget gjorda ansökan har varit alltför begränsad.”

”Sammantaget visar det anförda att den tillståndssökta gruvverksamheten vid Gruvberget är så integrerad med den befintliga verksamheten på platsen att verksamheterna ska betraktas som en verksamhet som borde ha prövats och reglerats i ett sammanhang.”

”Med hänsyn till vad bolaget har anfört om konsekvenserna av ett undanröjande av domen har Miljööverdomstolen, trots att bolaget inte har framställt något yrkande om detta, övervägt möjligheterna att med stöd av 16 kap. 2 § första stycket miljöbalken tidsbegränsa det meddelade tillståndet att gälla under den tid en samlad och ändamålsenlig prövning görs. Miljööverdomstolen har dock kommit fram till att det inte skulle vara lagligen möjligt att, ens för en begränsad tid, bifalla ansökan med hänsyn till den begränsade prövning och reglering som den har lett till.”

Länsstyrelsen har svårt att se att motsvarande geografiska, tekniska och miljömässiga samband inte skulle föreligga för bolagets verksamhet i förevarande mål. Till detta kommer att domstolen tydligt angett att inte ens en begränsad tid, har någon betydelse när en ansökan har en allt för snäv avgränsning.

Länsstyrelsens slutsats är därför att en allt för snäv avgränsning av ansökan, i detta fall, utan en Natura 2000-bedömning/prövning, medför att det saknas förutsättningar för att i alla relevanta delar föreskriva de villkor, som fordras enligt miljöbalken, i detta fall avseende utsläpp till vatten.

Natura 2000

Prövningsplikten

Av betydelse för frågan om behovet av en Natura 2000-prövning, utöver rekvisiten i 7 kap. 28 a § och 28 b §§ miljöbalken, är möjligheten att överblicka all relevant miljöpåverkan, bevarandestatus för utpekade arter och naturtyper, miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten, praxis och bedömningen av liknande gruvverksamheter utmed samma recipient, samt betydelsen av EU-domstolens förhandsavgörande.

Av övergångsbestämmelserna till 7 kap. 28 a § framgår att Natura 2000-tillstånd inte krävs för verksamheter som påbörjats före den 1 juli 2001. Enligt förarbetena till nyss nämnda lagrum var syftet emellertid att tillståndskravet inte skulle medföra att varje verksamhet som redan pågick när bestämmelsen infördes skulle behöva underkastas en ny tillståndsprövning. Det förutsattes att pågående verksamheter redan bedömts i enlighet med det underliggande direktivens krav. Lagstiftaren ville således inte onödigtvis framtvinga en obligatorisk omprövning av samtliga befintliga verksamheter. Länsstyrelsen uppfattar inte att avsikten med detta var att friskriva befintliga verksamheter från att träffas av Natura 2000-bestämmelserna i samband med omprövning av hela, eller delar av verksamheten.

Av Miljööverdomstolens avgörande i mål M 723-07 framgår att övergångsbestämmelsen inte var tillämplig eftersom det av målet inte framgick att någon tidigare prövning av verksamheten hade ägt rum i enlighet med kraven i art- och habitatdirektivet (dir.92/43/EEG).

Till detta kommer att av Naturvårdsverkets handbok om Natura 2000 (Natura 2000 i Sverige, 2003:9, s. 43) framgår att tillståndskravet aktualiseras både vid nyanläggning av en verksamhet och ändring av en befintlig sådan. Samma tolkning har gjorts i litteratur i ämnet (däribland MC, Den Svenska Miljörätten, s. 224, 2012 och Darpö, Natura 2000 i Sverige, s. 9, 2007).

Vidare framgår av art. 6.2 i art- och habitatdirektivet (rådets direktiv 92/43/EEG) att medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att förhindra försämring av naturtyperna och störningar av arterna. Dessa skyldigheter gäller mot alla slags verksamheter och åtgärder, både inom och utanför området. EU-domstolen har därutöver fastslagit praxis om att medlemsstaternas skyldigheter att förhindra försämring och störningar enligt nyss nämnda artikel även omfattar pågående verksamheter (se avgörandena C-392/97, C-117/00 och C-441/03).

Vad sedan beträffar bedömningen av påverkan på ett Natura 2000-område, bygger art- och habitatdirektivet på ett integrerat synsätt av påverkan på området. Det nyss nämnda framgår av inledningen till art. 6.3, vilket i sin tur kommer till uttryck i 7 kap. 28 b §, som föreskriver att tillstånd enligt 28 a § får meddelas endast om verksamheten eller åtgärden *”ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte”*

Det ovan nämnda är i analogi med mark- och miljödomstolens vid Umeå tingsrätt bedömning av liknande fall, närmare bestämt Boliden Mineral AB:s relativt nyligen prövade verksamhet vid Aitikgruvan (45 miljoner ton). Nyss nämnda verksamhet har – i likhet med LKAB: verksamhet - vattenförekomsten Lina älv som recipient för processvatten. För Aitikgruvans vidkommande har domstolen genom deldomen den 3 oktober 2014, mål nr M 3093-12, bland annat uttalat att praxis avseende prövning av frågor om Natura 2000 under senare år har skärpts i den meningen att fler verksamheter och åtgärder har ansetts omfattas av kravet på tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Domstolen uttalade vidare att *”verksamheten vid Aitikgruvan är av sådan omfattning och art att den typiskt sett kan påverka miljön inom berört Natura 2000-område varför tillstånd krävs för denna verksamhet.”* Länsstyrelsen har svårt att se att bolagets verksamhet i Malmberget/Vitåfors skulle föranleda någon annan bedömning.

Länsstyrelsen anser även att det är av betydelse att beakta det integrerade och samlade synsätt som kommer till uttryck i 6 kap. 7 § 4 st. miljöbalken (bestämmelserna om miljökonsekvensbeskrivningar). Av nyss nämnda lagrum framgår att miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla de uppgifter som behövs för att möjliggöra en prövning enligt 7 kap. 28 b §, vilket innebär en samordnad bedömning. Miljökonsekvensbeskrivningen ska således inte endast begränsas till det projekt som ansökan avser, utan måste även omfatta konsekvenserna av sådana verksamheter/projekt som har ett ekonomiskt, tekniskt eller annat samband med detta.

I övrigt kan nämnas att bedömningen av påverkan på ett Natura 2000-område ska utgå från syftet med att skydda området, det vill säga att bidra till att uppnå och/eller upprätthålla (säkerställa) gynnsam bevarandestatus för utpekade arter och naturtyper på biogeografisk nivå. Det innebär att ett tillstånd måste säkerställa att påverkansnivån inte omöjliggör uppnåendet av gynnsam bevarandestatus för en utpekad naturtyp.

Det är därmed inte möjligt att vid bedömningen av om tillstånd kan lämnas bortse från de delar av verksamheten som redan var i drift den 1 juli 2001. En central fråga för den nu aktuella prövningen är därför om de förväntade utsläppen leder till förbättringar eller försämringar av bevarandestatusen för utpekade arter och utpekad naturtyp i recipienten.

Aktuella omständigheter

Länsstyrelsen bedömer att vad bolaget har anfört i det nu aktuella målet om att särskilja tillkommande verksamhet (sökta ändringen) med tillhörande miljöeffekter från den befintliga, inte är i överensstämmelse med miljöbalkens bärande princip om överblickbarhet och att få en samlad bild av miljöpåverkan, eller med art- och habitatdirektivets integrerade synsätt.

Till saken hör att någon tidigare bedömning av bolagets befintliga verksamhet i Malmberget/Vitåfors inte ägt rum i enlighet med vad som föreskrivs i art- och habitatdirektivet. Därför anser länsstyrelsen att en prövning i vart fall bör äga rum med stöd av rekvisiten i 7 kap. 28 a § och 28 b §§ miljöbalken (Natura 2000-prövning), allt i likhet med vad som har genomförts för den verksamhet som Boliden Mineral AB bedriver vid Aitikgruvan, vars utsläpp belastar samma recipient.

I övrigt kan nämnas att såvitt länsstyrelsen känner till är det inte prövat vad som utgör en pågående verksamhet kopplat till ett sådant tidsbegränsat ändringstillstånd som bolagets ansökan nu inbegriper. Länsstyrelsen har inte kunnat finna något som

talar för att andra krav i så fall skulle gälla än vad som anges ovan, utan snarare tvärtom.

Av Naturvårdsverkets allmänna råd om områdesskydd 2003:17 (NFS 2003:17) kopplat till frågan om prövning enligt 7 kap. 28a § miljöbalken framgår att med verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § miljöbalken bör avses varje aktivitet, *tillfällig* eller långvarig, i eller utanför området, som medför risk för negativ påverkan av betydelse för naturmiljön i det förtecknade området. Det finns således grund för att företa en bedömning av Natura 2000-frågan även för verksamheter och åtgärder som avser en kortare tid i likhet med vad bolaget nu avser. En bedömning och prövning enligt rekvisiten i 7 kap. 28 a och 28 b §§ miljöbalken måste således företas oavsett om det är fråga om ett tidsbegränsat tillstånd, även om det kan uppfattas vara fråga om en kort tid som i detta fall två år, eller om det är fråga ett tillstånd som ska gälla tillsvidare. Oavsett tidsdräkt ska det säkerställas att ett tillräckligt skydd för miljön uppnås, exempelvis genom föreskrifter om begränsningsvärden för utsläpp av ämnen till berörd recipient.

Övergångsbestämmelsernas undantag gäller för verksamhet såsom den bedrevs år 2001. Om verksamheten har förändrats sedan år 2001, i likhet med vad som har ägt rum vid bolagets verksamhet i Malmberget/Vitåfors, exempelvis genom ökning av produktionen, utökning av sandmagasinet och eller på annat sätt som kan innebära skadliga effekter på närområdet, bör det utlösa tillståndsplikt och/eller att frågan om påverkan prövas enligt ovan nämnda rekvisit.

Frågan om vad som i övrigt ska beaktas i Natura 2000-frågor framgår av Högsta domstolens (HD) avgörande NJA 2013 s 613 (den så kallade Bungedomen). HD har genom domen anförts att i samband med en tillståndsprövning som omfattar ett Natura 2000-område måste en verksamhets alla aspekter kunna vägas in för att samlat pröva återverkningarna på det skyddade området. Enligt HD ska bedömningen vara fullständig, exakt och slutlig.

Effekter av nuvarande verksamhet och av planerad verksamhet

Länsstyrelsen bedömer att det finns en inte obetydlig risk för att den berörda naturtypen (mindre vattendrag, 3260) och de typiska arter som finns i naturtypen, däribland flodpärlmussla, redan nu och/eller till följd av ändringen kan utsättas för skador eller för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet av livsmiljön (gynnsam bevarandestatus). Därför är det av särskild vikt att i förevarande mål bedöma hur det på lämpligaste sätt ska säkerställas att sådan påverkan inte äger rum. Det kan svårligen åstadkommas utan en bedömning med stöd av rekvisiten i 7 kap. 28 a § och 28 b §§ miljöbalken (Natura 2000-prövning) och HaV:s föreskrifter. Konsekvenserna av den befintliga verksamheten är redan nu sådan att tillkommande påverkan kan visa sig inte kan tillåtas utan föreskrifter om begränsningsvärden. Därför bör en bedömning och prövning enligt rekvisiten i 7 kap. 28 a och 28 b §§ miljöbalken (Natura 2000-prövning) företas.

Miljökvalitetsnormer*Redovisningen är bristfällig*

En annan mycket viktig omständighet som numera är av särskild betydelse för prövningsfrågan är att rådande förhållanden i vattenförekomsten Lina älv, som är recipient för bolagets processvatten från det nu aktuella sandmagasinet, inte är tillfredsställande. Detta gäller framförallt ur ett miljökvalitetsperspektiv.

Av 6 kap. 7 § punkt 2 miljöbalken framgår att en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla en beskrivning av hur det ska undvikas att verksamheten medverkar till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs. Bolaget har i miljökonsekvensbeskrivningen lämnat en beskrivning av det förändrade bräddvattnets sammansättning och miljökonsekvenser (bilaga B, avsnitt 8, s. 30-43). Länsstyrelsen har emellertid inte kunnat finna en tillräckligt tydlig beskrivning av hur det ska undvikas att verksamheten medverkar till att en miljökvalitetsnorm inte följs i bolagets redovisning.

Lina älvs status

Lina älv, som ingår i Natura 2000-området Torne- och Kalix älvsystem, har av vattenmyndigheten bedömts ha måttlig ekologisk status, vilket inte är godtagbart. Detta gäller både nedströms och uppströms bolagets verksamhet. Biologiska resultat/data saknades för Lina älv nedströms bolagets verksamhet då Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för perioden 2016-2021 togs fram. Bedömningen som ligger till grund för Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för perioden 2016-2021 och gällande miljökvalitetsnormer (beslutade dec 2016) baseras därför på följande:

- För Lina älv uppströms gruvan har länsstyrelsen grundat bedömningen på biologiska data (länsstyrelsens egna inventeringar av flodpärlmussla och kiselalger), hydromorfologiska data (fältinventering av biotoper och vandringshinder) samt på vattenkemiska resultat/data från bolagets recipientkontroll för åren 2009-2012.
- För Lina älv nedströms gruvan har bedömningen grundats på hydromorfologiska data (fältinventering av biotoper och vandringshinder) samt på vattenkemiska data från bolagets recipientkontroll för åren 2009-2012.

Uppströms bolagets verksamhet finns bestånd av flodpärlmussla, som är en viktig indikatorart och påträffas i vatten med god vattenkvalitet, men som inte tycks föryngra sig i Lina älv. Därför har bottenfauna klassificerats som måttlig status. Det är oklart vad det beror på i detta fall, men flodpärlmussla har specifika krav på sin livsmiljö och beroende av öring som värdfisk för sina larver. Sådant som kan påverka fiskens beteende och beståndsutveckling i Lina älv kan således även påverka musslorna, såväl som påverkan från markanvändningen i området uppströms musselbestånden. Även påverkan från tidigare pärlfiske och fisketryck på öring kan ha betydelse.

Lina älv har tidigare nyttjats för flottning och har därmed även måttlig status avseende hydromorfologiska kvalitetsfaktorer, som följd av att flottledsrensningen har påverkat livsmiljöer och hydrologiska förhållanden i älven. Denna bedömning gäller både uppströms och nedströms gruvan. Det kan också vara en del av förklaringen till statusen för flodpärlmussla i Lina älv.

Viktiga åtgärder för båda vattenförekomsterna (oavsett statusbedömning för de biologiska parametrarna) är att återställa livsmiljöerna efter flottningens påverkan och minimera påverkan genom sedimenttransport som orsakar igenslamning av lekbottnar, samt begränsa utsläpp av förorenande ämnen i syfte att säkerställa att delar av vattendraget med förhöjda halter av föroreningar inte hindrar fisk från att passera (undvikandebeteende). Detta för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna uppnås. Om fisk (öring) inte passerar en utsläppskälla, saknas grundläggande förutsättningar för flodpärlmusslans fortsatta överlevnad eftersom den är beroende av öring.

De vattenkemiska parametrarna visar i dagsläget, enligt länsstyrelsens bedömning, på god status avseende näringsämnen, förurning och särskilt förorenande ämnen både uppströms och nedströms gruvan. De särskilt förorenande ämnen som bedömts av länsstyrelsen är arsenik, koppar, krom, zink och ammoniak, medan data har saknats för uran. För zink och koppar baseras bedömningen på biotillgängliga halter (data från 2012-2015) enligt bedömningsgrunderna (HVMFS 2013:19 konsoliderad version). Nitrathalterna är kraftigt förhöjda nedströms gruvan, men det saknas svenska bedömningsgrunder för nitrat.

Kemisk status har bedömts för prioriterade ämnen enligt HVMFS 2013:19. Kvicksilver och PBDE (polybromerade difenyletrar) förekommer i halter över bedömningsgrunden i hela Sverige och därför uppnås ej god status för dessa ämnen. Det finns inget som tyder på att dessa ämnen förekommer i särskilt förhöjda halter i Lina älv jämfört med närliggande vattendrag. Övriga prioriterade ämnen som

bedömts i Lina älv är bly och nickel vilka förekommer i halter under gällande miljökvalitetsnorm, motsvarande god status.

Eftersom den biologiska kvalitetsfaktorn bottenfauna endast har måttlig status måste åtgärder och/eller försiktighetsmått vidtas, allt i syfte att vattenförekomsten ska uppnå den av vattenmyndigheten fastställda normen god ekologisk status år 2021.

Risk för otillåten påverkan

Även om den sökta ändrade verksamheten inte skulle förändras på ett betydande sätt såsom bolaget påstår, bedömer länsstyrelsen att det inte är säkerställt att både den befintliga och den ändrade verksamheten/ändringen inte kan leda till ytterligare försämring, även kallad otillåten påverkan. Med det nyss nämnda menar länsstyrelsen att det är tillräckligt att endast en av kvalitetsfaktorerna (biologiska-, fysikalisk kemiska- och hydromorfologiska) blir försämrade med en klass för att påverkan ska betraktas som en otillåten påverkan, se EU-domstolens förhandsavgörande i mål C-461/13 den 1 juli 2015 (Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, åtgärder i del av vattendraget Weser).

Som exempel kan nämnas att även om bolaget har redovisat att samtliga mätpunkter i recipienten (se s. 39–40) nu har hög status med avseende på fosfor (P), med undantag 50 m nedströms bolagets utsläppspunkt (MVA 82) för vilken god status råder och att bolaget bedömer att det även fortsättningsvis kommer att råda god status med anledning av den sökta ändringen, bedömer länsstyrelsen att detta inte är säkerställt. Vidare framgår av bolagets redovisning mycket få uppgifter om processvattnets innehåll av uran och hur halterna av ämnet kan komma att ändras.

Vidare kan nämnas att de villkor som finns för utsläpp till vatten från bolagets verksamhet endast avser föreskrifter om halten suspenderade ämnen i bräddat processvatten från klarningsmagasinet, uttryckt som ett riktvärde (villkor 8), samt halten ammoniak, uttryckt som ammoniakkväve i vatten som bräddas från det samma till Lina älv (villkor 17). Eftersom halter av fler ämnen för säkerställande av

god status framgår av Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2015:4, anser länsstyrelsen att de av bolaget nämnda villkoren inte kan anses säkerställa att en försämring av den fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorn inte kan äga rum. De i föreskriften angivna gränsvärdena respektive bedömningsgrunderna avser att skydda biota mot kroniska effekter respektive akuttoxiska effekter i vattenförekomster.

LKAB

Övergripande inställning

Bolaget konstaterar att länsstyrelsen till mycket stor del argumenterar utgående från en uppfattning om den nuvarande verksamhetens konsekvenser i olika avseenden istället för den ansökta verksamhetens konsekvenser, och anser att de förra konsekvenserna är av den omfattningen att tillstånd inte kan beviljas, i vart fall inte utan omfattande kompletteringar av ansökan. Detta gäller bland annat vad länsstyrelsen anför i fråga om Natura 2000-tillstånd, miljökvalitetsnormer (ekologisk och kemisk status), utsläpp av processvatten genom dammarna till sjön Naalöjärvi, tidigare deponering av sidoberg på Naalo gråbergsdeponi och föreliggande avfallshanteringsplan.

Bolaget kan inte dela detta synsätt, utan ser det som uppenbart att det är de eventuella tillkommande konsekvenserna ur miljö- och hälsosynpunkt av den nu ansökta verksamheten som är avgörande vid bedömning av tillåtlighetsfrågan. Som bolaget återkommer till nedan visar genomförda utredningar att påverkan av den nu ansökta verksamheten är begränsad och acceptabel.

Natura 2000

Länsstyrelsen påtalar att tillståndskravet gällande Natura 2000 aktualiseras såväl vid nyanläggning av en verksamhet som vid ändring av en befintlig sådan. Bolaget har ingen annan uppfattning, men konstaterar att detta inte står i strid med bolagets inställning. Att frågan om Natura 2000-tillstånd aktualiseras vid ändring innebär således endast att det ska prövas om den ändrade verksamheten i sig medför en risk

för betydande påverkan på miljön (7 kap. 28 a § miljöbalken) som går utöver den miljöpåverkan som redan verksamheten enligt ett föreliggande grundtillstånd kan medföra. Bolaget anser det visat att någon sådan risk för betydande påverkan på miljön inte kan befaras av den nu ansökta verksamheten.

Vattenhantering

Länsstyrelsen tar bland annat upp frågan om utsläpp av processvatten genom dammarna till sjön Naalobjärvi och därmed via vattendraget Naalobjokki till Lina älv. Länsstyrelsen efterlyser även uppgifter om nämnda utsläpp med hänvisning till att det kommer från den utvinningsavfallsanläggning som är föremål för prövning.

Bolaget bestrider att utvinningsavfallsanläggningen på det sätt länsstyrelsen vill antyda är föremål för prövning. Föremål för prövning är i stället användningen av anläggningen, det vill säga sandmagasinet. Även om ansökningshandlingarna inte innehåller några uppgifter om läckage, finns det ingen anledning att tro att ett läckage skulle bli större på grund av den nu ansökta verksamheten jämfört med vid den redan tillåtna verksamheten. Den ansökta verksamheten medför visserligen en något ökad höjningstakt av sandmagasinets yta, men det saknas anledning tro att det i sig skulle medföra en ökad risk för ett eventuellt läckage eller annan påverkan.

Länsstyrelsen diskuterar härafter förutsättningarna för att särskilja eventuella läckageflöden av nämnt slag från lakvattenflöden från den så kallade Naalo gråbergsdeponi. Bolaget anser att inte heller detta eventuella problem påverkar förutsättningarna för prövningen av de i föreliggande mål aktuella frågorna, eftersom den ansökta ändrade verksamheten saknar samband med förekomsten av lakvatten från gråbergsdeponin.

Länsstyrelsen synes även mena att den ansökta ändrade verksamheten skulle kunna medföra ett proportionellt ökat behov av att brädda ökade mängder processvatten till recipienten Lina älv. Någon avsiktlig reglering av vattennivåerna i sand- och klarningsmagasinen förekommer inte. Den ansökta ändrade verksamheten medför inte heller att ökade vattenvolymer tillförs sandmagasinet. Därmed kan heller inte

bräddningen öka, även om det interna processvattenflödet via framför allt anrikningsverk kan öka vid ökad produktion av anrikningssand.

Kompletterande utredning

Bolagets utökade egenkontroll under försöksperioden har avsett följande, nämligen mängd tillfört externt rågods i förhållande till anrikningsrågods från Malmberget för pelletsproduktion, energiåtgång och avfallsmängder vid malning av externt gods i anrikningsverket, kemikalieförbrukning, avfallssandens lakningsegenskaper, påverkan på bräddvatten till recipienten Lina älv och processvattenpåverkan vid intag av externt rågods, samt rökgassammansättning och eventuell damning från upplag/hantering vid intag av externt rågods. Resultatet av den senaste försöksperiodens egenkontroll visar inte på någon betydande förändring för aktuella parametrar relativt produktion med rågods enbart från Malmberget.

Bolaget vill understryka att de utförda undersökningarna, och slutsatserna av dem så här långt, omfattar alla ämnen som här är av intresse i förhållande till HVMFS 2013:19. I och med att den nu redovisade utökade kontrollen inte visar på någon betydande förändring för aktuella parametrar relativt tidigare resultat/data finns ingen grund för länsstyrelsens antagande om risk för en försämring av de fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna på grund av den ansökta verksamheten.

SKÅL FÖR BESLUTET**Parternas inställning till ansökans avgränsning**

LKAB har sökt tillstånd enligt 16 kap. 2 § miljöbalken (ändringstillstånd) för att under 2017 och 2018 i malmförädlingsanläggningarna i Vitåfors även få utnyttja rågods från två av bolagets gruvor i Svappavaaraområdet, intill en mängd av 2,8 miljoner ton årligen, samt att under 2018 få deponera 300 000 ton anrikningssand mer än vad grundtillståndet från 2007 medger. LKAB menar att den tillkommande verksamheten kan bedrivas inom ramen för tidigare meddelade villkor för grundverksamheten.

Grundtillståndet för den miljöfarliga verksamheten enligt 9 kap. miljöbalken omfattar tillstånd till gruv- och malmförädlingsverksamheten i Malmberget/Vitåfors samt deponering av avfall från verksamheten (gråberg och anrikningssand). Tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken för den vattenverksamhet som dammsystemet utgör (d.v.s. sand- och klarningsmagasinen) har meddelats separat. Tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (Natura 2000-tillstånd) saknas för verksamheten.

Länsstyrelsen i Norrbottens län motsätter sig att tillstånd lämnas enligt bolagets yrkande, bland annat med hänvisning till att det krävs en s.k. Natura 2000-prövning för att tillstånd ska kunna meddelas. Vidare anser länsstyrelsen att det föreligger sådana tekniska och miljömässiga samband mellan nu aktuell verksamhet och den som i övrigt bedrivs på platsen att prövningen bör avse hela bolagets verksamhet och utmynna i ett tillstånd för hela verksamheten eller i vart fall för samtliga delar som ger upphov till utsläpp till vatten. Slutligen menar länsstyrelsen att bolaget inte visat att rådande miljö kvalitetsnormer kan uppfyllas.

LKAB anser att frågan om Natura 2000-tillstånd aktualiseras vid ändring av verksamheter men att det endast är den ändrade verksamheten i sig och den miljöpåverkan den medför som ska ligga till grund för avgörandet om verksamheten medför en risk för betydande påverkan på miljön som går utöver den miljöpåverkan som redan verksamheten enligt ett föreliggande grundtillstånd kan medföra. Bolaget

anser det visat att någon sådan risk för betydande påverkan på miljön inte kan befaras, varför det inte krävs någon Natura 2000-prövning.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Det krävs ett Natura 2000-tillstånd för den samlade verksamheten

Gruvverksamhet med tillhörande förädlingsverksamhet har pågått under mycket lång tid i Malmberget och Vitåfors. Från verksamheten sker utsläpp till Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem, främst genom bräddning från klarningsmagasinet till Lina älv. Under år 2015 har ca 7,2 Mm³ vatten bräddats till recipienten. I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas följande utsläpp av metaller och näringsämnen under 2015.

Parameter	Totalt utsläpp under året (kg)
Krom	2,6
Kadmium	0,3
Koppar	22,7
Nickel	117
Bly	0,07
Zink	109
Arsenik	6,0
Total-kväve	294
Total-fosfor	333

Mark- och miljödomstolen noterar att enhet för totalkväve torde vara ton och inte kg.

Nedströms utsläppspunkten från LKAB:s verksamhet i Malmberget/Vitåfors sker utsläpp till samma Natura 2000-område från Boliden Mineral AB:s verksamhet vid Aitikgruvan. Mark- och miljödomstolen har i deldom den 3 oktober 2014 (mål M 3093-12) funnit att Natura 2000-tillstånd krävs för verksamheten vid Aitikgruvan. Utsläppen genom bräddningen från LKAB:s klarningsmagasin för år 2015 är för flera ämnen (t.ex. vad gäller nickel, zink och arsenik) högre än motsvarande utsläpp från Aitikgruvan år 2013. Vad gäller kadmium tycks utsläppen ligga i

samma storleksordning medan utsläppen av koppar är lägre från LKAB:s verksamhet.

Redan vid en övergripande bedömning av LKAB:s verksamhet i Malmberget och Vitåfors kan mark- och miljödomstolen konstatera att verksamheten är av sådan omfattning och art att den typiskt sett kan påverka miljön inom berört Natura 2000-område på ett betydande sätt. Det krävs därför tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för den samlade verksamhet som LKAB bedriver inom gruvindustriområdet, oavsett att delar av verksamheten var i drift redan före den 1 juli 2001.

Ändringstillstånd kan inte meddelas då Natura 2000-tillstånd saknas

Som redovisats ovan har bolaget avgränsat sin tillståndsansökan och underlaget för denna till att endast omfatta planerad ändring av den redan tillståndgivna miljöfarliga verksamheten i enlighet med 16 kap. 2 § miljöbalken. Visserligen är det verksamhetsutövaren som väljer hur ansökan ska avgränsas men mark- och miljödomstolen har att tillse att prövningen får en ändamålsenlig omfattning så att villkor kan meddelas i alla delar som är relevanta från miljösynpunkt. Bedömningen av om prövningen kan bli ändamålsenlig behöver utgå från redan meddelade tillstånd.

Med hänsyn till att mark- och miljödomstolen funnit att tillstånd krävs enligt bestämmelserna 7 kap. 28 a § miljöbalken för den samlade verksamheten inom gruvindustriområdet är det varken lämpligt eller möjligt att pröva en ansökan som inte medger en sådan prövning. Ansökan får därför anses vara för snävt avgränsad för att kunna godtas, ens för en kortare begränsad tid.

Det kan heller inte anses förenligt med rådande praxis att genomföra en tillståndsprövning som enbart tar sikte på att reglera verksamhetens utsläpp till vatten, på det sätt länsstyrelsen fört fram.

För att LKAB ska kunna beviljas tillstånd för intag av rågods från andra gruvor och ökad deponering krävs således ett underlag som möjliggör en fullständig prövning av den samlade verksamhetens påverkan på miljön. Den omständigheten att

tillståndsprövningen för verksamheten inom gruvindustriområdet hittills skett utan krav på en samlad prövning förändrar inte denna bedömning.

Då den tillståndsansökan som LKAB ingivit till domstolen således inte kan anses ha fått en lämplig avgränsning ska ansökan avvisas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Överklagande senast den 1 november 2017, se bilaga (DV428).

Helén Leijon

Lena Nilsson

I domstolens avgörande har rådmannen Helén Leijon (ordförande) och tekniska rådet Lena Nilsson samt de särskilda ledamöterna Mats-Åke Bygdemark och Richard Holmgren deltagit.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR

- SLUTLIGT BESLUT I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens beslut ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från beslutets datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i beslutet.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och mil-

jööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. det beslut som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för beslutet och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens beslut som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden personligen eller genom ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av beslutet.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se